

**Rozmowa z minister
Małgorzatą Jarosińską-Jedynak**
str. 4–7

**Nowe technologie
w turystyce**
str. 34–35

**Współpraca
dla innowacji**
str. 42–43

w Centrum

Magazyn Projektów Europejskich

ISSN 2545-1383 **Nr 1/2020**

Słowo wstępne – dr Leszek Buller
str. 3

WSPÓŁPRACA TERYTORIALNA

Trzydzieści lat programów Interreg
str. 4

ROZWÓJ INNOWACYJNOŚCI

Harmonogram 2020 roku: nabory dla innowacyjnych przedsiębiorstw
str. 8

Kierunek: innowacje
str. 10

Innowacyjność a konkurencyjność
str. 12

O innowacjach dla menadżerów w PARP
str. 14

FINANSOWANIE PRZEDSIĘBIORSTW

Kompleksowa oferta finansowa dla przedsiębiorców ARP S.A.
str. 16

INTELIGENTNY ROZWÓJ

Elektromobilność dla start-upów
str. 18

WIEDZA, EDUKACJA, ROZWÓJ

Współpraca ponadnarodowa w PO WER
str. 20

POLSKA CYFROWA

10 mln euro na innowacje w e-usługach publicznych
str. 24

HORYZONT 2020

Ostatnie konkursy w obszarze Energia
str. 26

FUNDUSZE NA OCHRONĘ ŚRODOWISKA

Granty z LIFE
str. 30

WSPÓŁPRACA TERYTORIALNA

Wyzwania 2020 roku w regionie Południowego Bałtyku
str. 32

Nowe technologie w turystyce
str. 34

Muzea ponad granicami
str. 36

Kultura wrażliwa na pograniczu polsko-słowackim
str. 38

Nowoczesna technologia na polsko-ukraińskim pograniczu
str. 40

Współpraca dla innowacji
str. 42

Najlepsze europejskie projekty nagrodzone
str. 44

W CENTRUM

Wydarzenia CPE
str. 46

EKSPERT RADZI

RODO w pytaniach – kontynuacja...
str. 48

fot. CPE

Szanowni Państwo,

oddajemy w Państwa ręce pierwszy numer naszego kwartalnika w tym roku. Wiele miejsca poświęcamy sferze innowacyjności, która nie musi polegać tylko na nowoczesnych technologiach. Czasami ważniejsza jest zmiana podejścia. Jak powiedział jeden z myślicieli – trudno oczekiwać różnych rezultatów, jeśli cały czas robi się to samo. Dlatego tak ważne jest dopuszczenie do głosu innowatorów, osób czy instytucji, które dzięki funduszom europejskim potrafią dostrzec nowe drogi i zamienić realne potrzeby na szeroko dostępne rozwiązania.

W kontekście współpracy transgranicznej mamy teraz do czynienia z przygotowaniem nowej generacji programów Interreg NEXT. Muszą one w większym stopniu uwzględnić specyfikę swojego obszaru wsparcia, zidentyfikować dokładnie

powiązania funkcjonalne, wzmocnić spójność regionów przygranicznych.

Jeśli chodzi o dobór celów politycznych, to choćby w przypadku programu Polska-Białoruś-Ukraina na pierwsze miejsce wysuwa się „Bardziej przyjazna dla środowiska i bezemisyjna Europa i jej sąsiedztwo”. Mamy nadzieję, że niekorzystne zjawiska klimatyczne da się jeszcze odwrócić, a cenne ekosystemy przetrwają trudną próbę. Wschodnie pogranicze i inne makroregiony wymagają kompleksowego podejścia. Stąd także oczekiwanie Komisji Europejskiej oraz Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, aby różne programy i różne instrumenty współdziałały ze sobą. Takie też podejście Centrum Projektów Europejskich będzie wspierać w 2020 roku.

DR LESZEK BULLER

dyrektor Centrum Projektów Europejskich

Minister Małgorzata Jarosińska-Jedynak

fot. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej

Trzydzieści lat programów Interreg

O rozmowę na temat programów Interreg i ich znaczenia dla polskich regionów poprosiliśmy Małgorzatę Jarosińską-Jedynak, minister funduszy i polityki regionalnej.

Pani minister, w tym roku świętujemy 30. urodziny programów Interreg. Na początku odkodujemy hasło Interreg.

Interreg to nazwa programów realizowanych w ramach polityki spójności. Wspierają one rozwój, współpracę oraz integrację europejską regionów w wymiarze transgranicznym, transnarodowym i międzyregionalnym. Początki Interreg sięgają lat 90. Programy Interreg uruchomiła Komisja Europejska (KE) w odpowiedzi na niekorzystną sytuację społeczną i gospodarczą regionów przygranicznych UE. Pierwotnie Interreg obejmował tylko współpracę transgraniczną. Z czasem ta inicjatywa rozszerzyła się na

współpracę ponadnarodową, obejmującą europejskie regiony z kilku lub kilkunastu państw, i międzyregionalną, dotyczącą wszystkich regionów UE. Zrealizowane z powodzeniem pierwsze projekty sprawiły, że sieć partnerstw rozprzestrzeniła się w całej UE, a współpraca terytorialna zyskiwała na znaczeniu. Efekty pierwszej edycji Interreg (1990–1993) to 31 zrealizowanych programów. W obecnej, piątej edycji Interreg, istnieje już 107 takich programów. Ze środków unijnych są finansowane projekty związane m.in. z ochroną zdrowia i środowiska, poprawą infrastruktury transportowej, rozwojem obszarów miejskich i wiejskich, tworzeniem nowych miejsc pracy oraz badaniami naukowymi.

Przybliżmy naszym czytelnikom w kilku słowach początki Interreg w Polsce. Dzięki wejściu w struktury UE rozpoczął się nowy rozdział i nowe możliwości finansowe dla obszarów przygranicznych.

Pamiętajmy, że jeszcze przed przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej, czyli przed 2004 roku, korzystaliśmy z pomocy finansowej w ramach programu PHARE CBC dla państw kandydujących do Wspólnoty Europejskiej. Już wtedy podejmowaliśmy się realizacji projektów wspólnie z naszymi sąsiadami. Musieliśmy zmierzyć się z licznymi barierami prawnymi i językowymi. Na polskich granicach w latach 2004–2006 realizowaliśmy siedem programów transgranicznych. Środki unijne zostały skierowane na zaspokojenie najpilniejszych potrzeb rozwojowych: budowę lub modernizację przygranicznej infrastruktury, turystykę, a także wsparcie lokalnych inicjatyw. Od 2014 roku, po dziesięciu latach członkostwa w UE, aktywnie uczestniczymy we wdrażaniu dziewięciu programów transgranicznych, dwóch transnarodowych (Europa Środkowa i Region Morza Bałtyckiego) oraz jednym międzyregionalnym (Interreg Europa). Zarządzamy pięcioma programami (Polska-Słowacja, Polska-Saksonia, Południowy Bałtyk, Polska-Białoruś-Ukraina, Polska-Rosja), a w przypadku pozostałych jesteśmy Instytucją Krajową (Czechy-Polska, Litwa-Polska, Brandenburgia-Polska, Meklemburgia-Pomorze Przednie/Brandenburgia-Polska, Europa Środkowa, Region Morza Bałtyckiego, Interreg Europa).

Jakie są Pani zdaniem największe korzyści z Interreg?

Programy Interreg mają szczególne znaczenie dla Unii Europejskiej. To, co odróżnia je od innych programów i decyduje o ich wyjątkowości, to fakt, że finansują projekty oparte na partnerstwach międzynarodowych. Od 2004 roku ponad 3 tys. takich projektów z udziałem polskich beneficjentów otrzymało unijne wsparcie. Obserwujemy wiele pozytywnych zmian w zakresie zwiększenia dostępności komunikacyjnej obszarów przygranicznych. Góry, rzeki, morze, które mamy na części naszych granic, przestają być barierą utrudniającą rozwój tych obszarów. Interreg pozwala wykorzystać naturalne zasoby dzięki inwestycjom w projekty przyciągające coraz więcej turystów. Efektem tych projektów jest także lepsza ochrona przed zagrożeniami naturalnymi oraz poprawa bezpieczeństwa mieszkańców i turystów odwiedzających pogranicze. Straż pożarna, policja, celnicy, TOPR – wszystkie te służby wraz ze swoimi odpowiednikami po drugiej stronie granicy wspólnie ćwiczą, poznają krajowe procedury, uczą się języka, wyposażają w niezbędny sprzęt. Współpraca w ramach Interreg, o szerszym transnarodowym zasięgu, stworzyła warunki do testowania nowatorskich rozwiązań i technologii oraz korzystania z wiedzy zgromadzonej dzięki zaangażowaniu partnerskich instytucji. Wspólne rozwiązywanie problemów, dzielenie się zasobami i pomysłami to standard w tych projektach. W procesie integracji europejskiej Interreg ma kluczowe znaczenie

Projekt „Historyczno-kulturowo-przyrodniczy szlak wokół Tatr”, program Interreg Polska-Słowacja
fot. Europejskie Ugrupowanie Współpracy Terytorialnej „Tatry”

Projekt
„Rewitalizacja linii
kolejowej Szklarska
Poręba–Harrachov”
program Interreg
Czechy-Polska
fot. Lech Wilczaszek

dla budowania więzi, wspólnej tożsamości, promowania otwartej i tolerancyjnej postawy w stosunku do innych narodowości. Na tym polega europejska wartość dodana i w tym tkwi sekret sukcesu Interreg. W przypadku projektów Interreg różnorodność okazała się atutem i siłą napędzającą rozwój regionów przygranicznych.

**Każdy jubileusz to oprócz podsumowań
dobra okazja do rozmowy o przyszłym
kształcie współpracy terytorialnej.**

Polscy beneficjenci, tak jak dotychczas, będą mogli realizować swoje pomysły z zagranicznymi partnerami na trzech poziomach: transgranicznym, transnarodowym i międzyregionalnym. Nowe rozporządzenie Interreg będzie obejmowało także współpracę na lądowych granicach zewnętrznych UE. Włączenie współpracy z państwami spoza Unii bezpośrednio dotyczy Polski, ponieważ jeden program będziemy realizować z Ukrainą i Białorusią, a drugi – z Rosją (Obwodem Kaliningradzkim). Takie rozwiązanie powinno uprościć życie beneficjentów z Podkarpacia i Podlasia, którzy zamiast korzystania z dwóch różnych systemów prawnych podczas realizacji projektów z sąsiadami z Unii i spoza niej, będą posługiwać się jednym rozporządzeniem Interreg. Nie

ukrywam, że dla instytucji odpowiedzialnych za realizację tych programów to także będzie duże ułatwienie.

Co więcej, w zakresie uproszczeń dla beneficjentów chcemy na większą skalę niż dotychczas wykorzystać prostsze metody rozliczeń projektów i tutaj KE dzięki odpowiednim przepisom dała nam zielone światło. Zmniejszy się więc liczba dokumentów, które beneficjent będzie musiał przedstawić na potwierdzenie swoich wydatków.

Dobłą informacją jest ujęcie po raz pierwszy w rozporządzeniu Interreg działającego od lat Funduszu Małych Projektów. FMP wspiera mikroprojekty nastawione na poznawanie języka, kultury, historii swojego sąsiada, rozwój społeczeństwa obywatelskiego i aktywizację lokalną.

Istotną, choć negatywną, zmianą po 2020 r. jest planowane przez Komisję obniżenie poziomu dofinansowania dla projektów w ramach Interreg z obecnych 85 proc. do 70 proc. W toczących się negocjacjach nadal zabiegamy o podwyższenie tego poziomu. Zgodnie z zapowiedzią Komisji, dla programów na granicach zewnętrznych zostanie utrzymany dotychczasowy poziom, czyli 90 proc.

W jaki sposób ministerstwo jest zaangażowane w prace nad Interreg w nowej perspektywie?

Aktywnie uczestniczymy w negocjacjach unijnych wspomnianego nowego rozporządzenia dla programów Interreg na lata 2021–2027. Ponad 70 proc. zakresu tego rozporządzenia jest już uzgodnione między Komisją Europejską, Radą UE oraz Parlamentem Europejskim. To dobre tempo prac, które świadczy o wspólnym zrozumieniu znaczenia międzynarodowej współpracy. Państwa członkowskie mają poczucie, że są w jednej rodzinie Interreg.

Bardzo ważne są dla nas kwestie finansowe – ile środków w ramach polityki spójności przypadnie dla programów Interreg. Przede wszystkim zależy nam, żeby jak najwięcej znalazło się w kopercie dla Polski. Wynik negocjacji budżetowych nie jest jeszcze znany. Jest to trudny i pracochłonny proces, w którym ścierają się interesy bogatszych i biedniejszych krajów UE. Interreg jest w tych negocjacjach finansowych na dalszym planie, gdyż jego budżet, zgodnie z propozycją Komisji, to jedynie 2,5 proc. całej koperty na politykę spójności.

Na poziomie krajowym od jesieni 2019 roku pracują grupy robocze ds. przygotowania nowych programów. Do udziału w pracach grup dla programów, którymi zarządzamy, zaprosiliśmy partnerów zagranicznych, przedstawicieli regionów, euroregionów i trzeciego sektora. Zostaliśmy również zaproszeni do uczestnictwa w grupach roboczych dla programów, w których pełniemy rolę Instytucji Krajowej.

W przyszłości chcemy kontynuować wszystkie 12 programów Interreg. Już teraz zapraszam do udziału w kolejnych przedsięwzięciach na rzecz integracji społeczności i budowania naszej wspólnej, lepszej przyszłości. Liczę, że i tym razem nie zabraknie ambitnych pomysłów, które udowodnią, że jesteśmy coraz bardziej aktywni i czujemy się odpowiedzialni za nasze najbliższe otoczenie. To w mojej ocenie najbardziej trwałe efekty projektów. Życzę powodzenia w ich realizacji i jak najwięcej owocnych międzynarodowych doświadczeń.

Dziękuję za rozmowę.

DOMINIKA BRALCZYK
Departament Współpracy Terytorialnej
Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej

Wydarzenie
na Trójstyku
PL-DE-CZ,
Porajów-Zittau-
Hradec n. Nisou
fot. Wspólny
Sekretariat Programu
Interreg Polska-Saksonia

Harmonogram 2020 roku: nabory dla innowacyjnych przedsiębiorstw

Bieżąca perspektywa finansowa (lata 2014–2020) powoli zbliża się ku końcowi, jednakże nie jest jeszcze za późno, by skorzystać ze wsparcia na realizację innowacyjnych projektów. Przedsiębiorcy, głównie z sektora mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, w dalszym ciągu mogą liczyć na dotacje zarówno w programach krajowych, jak i regionalnych. Największe wsparcie mogą otrzymać projekty, których celem jest opracowanie nowych produktów i/lub usług (prace badawczo-rozwojowe), a także przedsięwzięcia o charakterze inwestycyjnym, w wyniku których wdrożone zostaną wyniki prac badawczo-rozwojowych w postaci nowych technologii, produktów i usług.

Program Operacyjny Inteligentny Rozwój oferuje przedsiębiorcom 10 konkursów, a wśród nich cieszące się dużym zainteresowaniem „Szybka ścieżka” oraz „Badania na rynek” (szczegóły w tabeli).

W ramach regionalnych programów operacyjnych dofinansowanie na opracowywanie i wdrażanie innowacyjnych rozwiązań przewidziano w dziewięciu województwach.

Konkursy w 2020 roku odbędą się w następujących województwach:

1. dolnośląskie – III–IV kwartał,
2. lubelskie – I kwartał,
3. lubuskie – I kwartał,
4. łódzkie – II kwartał,
5. małopolskie – I kwartał,
6. opolskie – II kwartał,
7. pomorskie – I kwartał,
8. śląskie – I kwartał,
9. zachodniopomorskie – I–IV kwartał.

Szczegółowe informacje na temat planowanych naborów dostępne są na stronach poszczególnych programów regionalnych oraz na portalu funduszy europejskich (www.funduszeuropejskie.gov.pl).

Przedsiębiorcy z pozostałych siedmiu województw mogą korzystać ze środków dostępnych w programach krajowych.

Warto też podkreślić, że wszystkie projekty współfinansowane z funduszy europejskich powinny zakończyć się przed 31 grudnia 2023 roku, zatem jest jeszcze sporo czasu na realizację również większych przedsięwzięć inwestycyjnych.

Dodatkowa pula środków skierowana jest do przedsiębiorstw z sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) w ramach Funduszy Norweskich w programie „Rozwój przedsiębiorczości i innowacje”. Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości przyjmuje wnioski do 31 marca bieżącego roku.

O wsparcie finansowe będzie można starać się w trzech obszarach tematycznych:

- technologie przyjazne środowisku – projekty dotyczące wdrożenia innowacji, które przyczynią się jednocześnie do rozwoju przedsiębiorstw oraz ograniczenia ich negatywnego wpływu na środowisko (w związku z działalnością własną lub produktami, które firma wprowadza na rynek);
- innowacje w obszarze wód morskich i śródlądowych – projekty w zakresie innowacyjnych procesów lub produktów dotyczących wód morskich lub śródlądowych oraz wybrzeża (także w kontekście poprawy stanu środowiska);
- technologie poprawiające jakość życia – projekty dotyczące tworzenia, rozwoju i wprowadzenia na rynek produktów, mających na celu poprawę jakości życia osób z ograniczeniami funkcjonalnymi (w szczególności osób starszych).

Więcej informacji na ten temat znajduje się na stronie: www.eog.gov.pl

MAGDALENA CHOLEWIŃSKA-FALARZ
Centralny Punkt Informacyjny FE
w Warszawie

Nabory w 2020 roku w programach krajowych

Program	Działanie	Obszar wsparcia	Termin naboru	Kto może skorzystać ze wsparcia	Instytucja odpowiedzialna
Program Operacyjny Inteligentny Rozwój	1.1.1 Badania przemysłowe i prace rozwojowe realizowane przez przedsiębiorstwa – tematyka: URZĄDZENIA GRZEWCZE	prace badawczo-rozwojowe	9.12.2019 – 31.03.2020	przedsiębiorstwa (MŚP i duże), konsorcja przedsiębiorstw, w tym z udziałem jednostek naukowych	NCBR
	1.1.1.1 Badania przemysłowe i prace rozwojowe realizowane przez przedsiębiorstwa	prace badawczo-rozwojowe	7.02.2020 – 1.06.2020	przedsiębiorstwa (MŚP i duże), konsorcja przedsiębiorstw, w tym z udziałem jednostek naukowych konkurs dla regionów słabiej rozwiniętych	NCBR
	1.1.1.1 Badania przemysłowe i prace rozwojowe realizowane przez przedsiębiorstwa	prace badawczo-rozwojowe	3.08.2020 – 14.09.2020	przedsiębiorstwa (MŚP i duże), konsorcja przedsiębiorstw, w tym z udziałem jednostek naukowych Konkurs dla regionów słabiej rozwiniętych	NCBR
	1.1.1.1 Badania przemysłowe i prace rozwojowe realizowane przez przedsiębiorstwa	prace badawczo-rozwojowe	14.02.2020 – 30.09.2020	MŚP posiadające certyfikat Seal of Excellence Konkurs dla regionów słabiej rozwiniętych	NCBR
	1.2 Sektorowe programy B+R – GameINN	prace badawczo-rozwojowe	16.12.2019 – 16.03.2020	przedsiębiorstwa (MŚP i duże), konsorcja przedsiębiorstw, w tym z udziałem jednostek naukowych	NCBR
	2.3.2 Bony na innowacje dla MŚP – I etap	zakup usług badawczej	20.03.2019 – 28.05.2020	MŚP	PARP
	2.3.2 Bony na innowacje dla MŚP – II etap	wdrożenie wyników usługi badawczej	17.04.2019 – 7.07.2020	MŚP	PARP
	3.2.1 Badania na rynek	wdrożenie wyników prac B+R	25.03.2020 – 23.04.2020	MŚP	PARP
	3.2.2 Kredyt na innowacje technologiczne	wdrożenie innowacji o charakterze technologicznym	15.10.2019 – 23.04.2020 24.09.2020 – 30.12.2020	MŚP	BGK
	4.1.4 Projekty aplikacyjne	prace badawczo-rozwojowe	3.02.2020 – 3.04.2020 1.07.2020 – 31.07.2020	konsorcja jednostek naukowych i przedsiębiorstw	NCBR
Program Operacyjny Polska Wschodnia	Poddziałanie 1.3.1 Wdrażanie innowacji przez MŚP	wdrożenie wyników prac B+R	25.08.2020 – 24.09.2020	MŚP	PARP

fot. depositphotos

Kierunek: innowacje

Na zlecenie Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP) powstał raport *Monitoring innowacyjności polskich przedsiębiorstw. Wyniki II edycji badania. 2019*. Od stycznia do marca 2019 roku badano aktywność innowacyjną na reprezentatywnej grupie 1327 firm z sektora mikro-, małych, średnich i dużych przedsiębiorstw. Jeszcze w pierwszej edycji badania, w 2018 roku, opracowany został tzw. wskaźnik dojrzałości innowacyjnej (WDI). W 2019 roku osiągnął on poziom 21,92 na 100 punktów, co oznacza wzrost o 6,51 punktów w stosunku do poprzedniego roku.

Na WDI składają się 173 zmienne, które pozwalają określić skalę działalności innowacyjnej w polskich przedsiębiorstwach, jej rodzaje i źródła, współpracę z innymi podmiotami w procesie innowacyjnym oraz zagadnienia z zakresu ochrony prawnej innowacyjnych rozwiązań, innowacyjności w kontekście umiędzynarodowienia, korzyści płynących z działalności innowacyjnej oraz czynników stymulujących rozwój działalności innowacyjnej. Z przebadanej grupy ponad tysiąca przedsiębiorców zaledwie 20 proc. realizuje świadomie innowacje w obszarze technologii i kapitału ludzkiego. W latach 2016–2018 zaledwie 32 proc. firm wdrożyło przynajmniej jedną innowację, co umiejscawia je, w ślad za metodologią badania, w gronie firm innowacyjnych.

Analiza raportu PARP wykazuje, że w ramach wypracowywania źródeł innowacyjności w przedsiębiorstwach aktywnych innowacyjnie, prace badawczo-rozwojowe są najrzadziej prowadzonymi formami działalności. Polskie firmy najczęściej finansują swoje działania innowacyjne z własnych środków. Wsparcie z funduszy europejskich stanowi zaledwie 24 proc., podczas gdy 47 proc. pochodzi z kredytów i pożyczek bankowych.

Działania innowacyjne w przedsiębiorstwach z każdego sektora są inicjowane przez właściciela lub kadrę zarządzającą firmy i częściej dotyczą innowacji produktowej niż procesowej. Głównym katalizatorem wzrostu innowacyjności jest potrzeba rynku i wciąż rozwijająca się konkurencja. Ciekawym aspektem jest fakt, iż przedsiębiorcy aktywni innowacyjnie współpracują w tym zakresie z klientami i dostawcami nowych technologii (69 proc.), a nie – z firmami konsultingowymi czy centrami B+R (26 proc.).

Innowacyjność wiąże się z większym zainteresowaniem współpracą międzynarodową. Mają na to wpływ dwa zjawiska: chęć wejścia na zagraniczne rynki oraz potrzeba czerpania z nowatorskich rozwiązań potentatów zagranicznych.

Charakter działalności innowacyjnej można opisać następująco:

Pomysł (...) liczy się dopiero w drugiej kolejności, zwłaszcza że zdecydowana większość biznesów to imitacje i ulepszanie produktów i usług już istniejących, a nie żadne zapierające dech w piersiach przełomowe innowacje, jakich świat nie widział.

Źródło: R. Woś, To nie jest kraj dla pracowników, Warszawa 2017

Innowacje przynoszą realny zysk dla firmy. Aktywność innowacyjna pobudza sprzedaż, zwiększa jakość wykonywanych usług oraz dostarczanych towarów, wzmacnia wizerunek marki, poprawia warunki, a często także zwiększa wydajność pracy. Stanowi marketingową dźwignię sprzedaży pozwalającą wykreować pozytywny wizerunek przedsiębiorstwa w oczach potencjalnych klientów, w tym również zagranicznych kontrahentów. Nie bez znaczenia pozostaje fakt pozytywnego wpływu, jaki ma otwartość na zmiany technologiczne i organizacyjne na wzrost konkurencyjności firmy.

W opinii polskich przedsiębiorców na pierwszym miejscu czarnej listy barier aktywności w zakresie innowacyjności znajdują się przepisy prawa podatkowego. Kolejne pozycje zajmują – nadmierna biurokracja oraz niesprzyjająca strategia państwa w zakresie przedsiębiorczości i innowacyjności. Firmy mają też problem ze znalezieniem wykwalifikowanych pracowników, mogących zapewnić wdrażanie nowych rozwiązań.

W raporcie oparto się na analizie czterech rodzajów innowacji, których definicje zaczerpnięto z *Podręcznika Oslo*:

- **innowacje produktowe**, czyli nowe lub znacząco udoskonalone wyroby wprowadzone na rynek;
- **innowacje procesowe**, czyli zmiany w zakresie technologii, urządzeń lub oprogramowania, które mogą prowadzić do obniżenia kosztów produkcji lub dostawy albo podniesienia jakości wyrobów lub usług;
- **innowacje organizacyjne**, czyli nowe metody organizacyjne;
- **innowacje marketingowe**, czyli nowe metody albo zmiany w projekcie lub konstrukcji wyrobów albo usług (niezmieniające jego funkcjonalności lub użyteczności), nowe media lub techniki promocji produktów, nowe metody w zakresie dystrybucji produktów lub kanałów sprzedaży, nowe metody kształtowania cen wyrobów i usług.

Z badania PARP wynika, że polskie przedsiębiorstwa są najbardziej efektywne w obszarze innowacji produktowej. Najmniej aktywne zaś pozostają w zakresie innowacji organizacyjnych, które inicjowane są przede wszystkim w dużych przedsiębiorstwach. Dynamika tych zmian na przełomie lat jest bardzo płynna, a główni innowatorzy to firmy produkcyjne przede wszystkim inwestujące w środki materialne oraz szkolenia w zakresie innowacji, a najrzadziej w prace B+R (11 proc.).

Dla firm, które są aktywne w obszarze innowacji, tworzenie i wdrażanie innowacji to stały punkt w strategii rozwoju przedsiębiorstwa. Choć takich MŚP na polskim rynku jest niewiele (3 proc.) i są zlokalizowane głównie w województwach małopolskim oraz śląskim, to w planowaniu działań innowacyjnych są one konsekwentne i upatrują tu swojego źródła przewagi konkurencyjnej oraz wizerunkowej, zarówno na rynku krajowym, jak i międzynarodowym.

Powoli wzrasta świadomość kadr zarządzających polskimi przedsiębiorcami w zakresie prowadzenia działań innowacyjnych. Brak odpowiednio wykwalifikowanych pracowników, niepewny popyt na innowacyjne produkty oraz deficyt środków finansowych na ryzykowne przedsięwzięcia, stanowiące silną barierę aktywności w obszarze innowacji, jednocześnie wyraźnie nakreślają zakres wsparcia, jaki powinny oferować m.in. instytucje państwowe w tej dziedzinie. Mariana Mazzucato – amerykańska ekonomistka – wskazuje, że historia zachodnich innowacji nie funkcjonuje bez udziału państwa. To państwo jest sponsorem innowacji, a przedsiębiorcy narzędziem do ich skutecznej komercjalizacji.

AGNIESZKA SOBASZEK-AUMÜLLER
Centralny Punkt Informacyjny FE
w Warszawie

Innowacyjność a konkurencyjność

Można zadać pytanie: dlaczego **musimy** poddawać się presji uczestniczenia w wyścigu o nowe rozwiązania technologiczne i produktowe, czy nie wystarczy nam doskonalenie sprowadzanych przez globalne firmy linii produkcyjnych lub pełnienie roli sprawnego podwykonawcy? Odpowiedź brzmi – oczywiście nie musimy, ale **powinniśmy chcieć**.

Obecne miejsce polskiej gospodarki na tle gospodarek światowych jest dość stabilne. Według podstawowych rankingów utrzymujemy od lat stałą lokatę pod względem innowacyjności. *European Innovation Scoreboard 2019* plasuje Polskę na miejscu 25. (na 28 państw UE), a *Global Innovation Index 2019* na miejscu 39., natomiast *Global Competitiveness Index 2019 (GCI)* na miejscu 37. Z czym związana jest ta pozycja i o czym tego typu rankingi informują?

Rankingi same w sobie są tylko pewną fotografią gospodarki. Nie chodzi o to, by cieszyć się miejscem w rankingu. To nie są zawody sportowe i do satysfakcji narodowej nie liczy się liczba złotych oraz srebrnych medali. Fotografia rankingowa pokazuje natomiast szerszy obraz sytuacji danego państwa. Dokonując pozycjonowania państw z punktu widzenia poczucia szczęśliwości obywateli (przedstawione w *World Happiness Report 2019*¹) widzimy, że globalne wskaźniki dotyczące innowacyjności i konkurencyjności gospodarek (poza kilkoma wyjątkami) są silnie ze sobą skorelowane. Państwa o gospodarce innowacyjnej są konkurencyjne ekonomicznie, a ich obywatele mają wysokie poczucie szczęśliwości. Polacy w rankingu poczucia szczęśliwości plasują się na 40. miejscu. **Co ma zatem wspólne innowacyjność z konkurencyjnością?** To pytanie wydaje się kluczowe w kontekście rozwoju technologicznego.

Autorzy *GCI* zwrócili uwagę na powiązanie struktury gospodarki z jej konkurencyjnością. Wyróżnili trzy rodzaje gospodarek. Pierwsza, najprostsza, opiera się na nisko opłacanej sile

roboczej i naturalnych zasobach danego kraju. Druga – to importowane technologie i działalność odtworzeniowa. Trzecia natomiast – to gospodarka napędzana innowacjami. W obrębie każdej z tych trzech rodzajów gospodarek tworzy się specyficzna kultura podejścia do edukacji, wykonywania pracy oraz społecznych relacji. Przejście z niższej grupy do wyższej wiąże się z przyjęciem zdecydowanej, określonej strategii państwa i konsekwentnym jej wdrażaniem poprzez ustanowienie konkretnych celów taktycznych. Utrzymanie obecnej pozycji w najwyższej grupie gospodarek wymaga także ciągłych bieżących starań (jak w opowieści z książki Lewisa Carrolla: ... *u nas trzeba biec z całą szybkością, na jaką ty w ogóle możesz się zdobyć, ażeby pozostać w tym samym miejscu. A gdybyś się chciała gdzie indziej dostać, musisz biec przynajmniej dwa razy szybciej*).

Jednym z podstawowych, strategicznych posunięć państw o gospodarce innowacyjnej jest stała dbałość o edukację podstawową oraz wyższą. Inwestycje w nauczanie w dziedzinie nauk przyrodniczych, technologii, inżynierii, matematyki i informatyki *STEM*² to miliardy dolarów zainwestowane w doskonalenie metodyk nauczania, szkolenie nauczycieli, a także specjalne programy kształcenia dla najlepszych. Obok edukacji podstawowej i średniej niemal wszystkie te kraje mają wyższe uczelnie zaliczające się do ścisłej czołówki światowej. W tych państwach inżynierowie oraz inni twórcy kultury materialnej są traktowani jako dobro narodowe, stając się idolami młodzieży, skutecznie konkurując z idolami branży rozrywkowej czy sportu.

Polska stoi przed wyzwaniem. Obecnie znajdujemy się w grupie państw o gospodarce naśladowczej, a nasz potencjał oraz ambicje dążą do tego, aby przejść do grupy gospodarek innowacyjnych. Wejście w to grono bez interwencji administracji

¹ Ranking oparty jest na badaniach socjologicznych, takich jak poczucie wsparcia społecznego, swobody wyborów życiowych, szczodrości społecznej, dobrze spędzonego czasu, a także postrzegania korupcji czy poziomu czarnowidztwa. Dodatkowymi komponentami są zasobność – PKB per capita i oczekiwana długość życia w zdrowiu.

² *STEM* – przyjęty, międzynarodowy skrót od *Science, Technology, Engineering, Mathematics*.

państwowej jest praktycznie niemożliwe. Warunkiem niezbędnym w tym procesie jest system edukacji kładący nacisk na *STEM*, kształcenie nauczycieli, motywację uczących się oraz wspieranie wyselekcjonowanych talentów.

Aby zbliżyć się do grupy gospodarek innowacyjnych, niezbędna wydaje się realizacja wiodących projektów (zarządzanych na wzór zamówień wojskowych podczas wojny), które będą mogły podporządkować sobie na zasadzie zamówień uczestniczące przedsiębiorstwa i zespoły naukowe. Projekty typu Manhattan czy Apollo nie powstały na zasadzie konkursu na wykonanie, ale dzięki sprecyzowaniu celu, wyznaczeniu budżetu i powołaniu sprawnego zarządu. Tego typu podejście powoduje przesunięcie działań B+R w kierunku rozwiązań praktycznych tworzących wykonawcze, innowacyjne przedsiębiorstwa w sposób naturalny.

Pojedyncze konkursy oraz przedsięwzięcia projektowe nie pozwalają na wystarczająco efektywne wydatkowanie środków. Niewykorzystanie zaawansowania polskich naukowców w technologiach pozyskiwania grafenu czy azotku galu oraz leżące na półkach uczelniane patenty czy setki opracowań, które nie doczekały się wdrożeń, można uznać za skutek niezrozumienia zasad sukcesu rynkowego. W gospodarce globalnej najważniejsza (niestety) jest umiejętność sprzedaży, ponieważ produkcja jest tylko kwestią pieniędzy. Odkrywanie potrzeb odbiorców lub ich stymulowanie stanowi najważniejszy czynnik sukcesu. W walce o możliwość zaistnienia na rynku trzeba sobie zdawać sprawę, że wprowadzenie nowego produktu czy rozwiązania oznacza wypchnięcie jego starego odpowiednika lub zagospodarowanie zasobów odbiorców przeznaczonych na inne zakupy.

Chiny zdominowały globalny rynek przede wszystkim dzięki organizacji gigantycznych sieci handlowych. To one pozwalają na wprowadzanie

fot. depositphotos

produktów skutecznie konkurujących z ustabilizowanymi, lokalnymi firmami. Niezbędne jest silne, administracyjne wsparcie w obszarze zwiadu technologicznego, który pozwoli przewidywać przyszłe zapotrzebowanie na produkty. W sposób globalny należy wspierać procesy sprzedaży produktów. Zamówienia publiczne uruchamiające lokalny przemysł i zaangażowanie zespołów naukowych mogą przyczynić się do osiągnięcia sukcesu, a także nadania gospodarce nowego tempa wzrostu, tak aby uniknąć uzależnienia polskiej gospodarki od gospodarek wiodących w obszarach innowacyjności.

ANDRZEJ RABCZENKO

prof. dr hab. w dziedzinie biofizyki (IBB PAN), twórca Domu Handlowego Nauki sp. z o.o. – pierwszego w Polsce i jednego z pierwszych na świecie inkubatorów technologii, radca ds. nauki i technologii w Ambasadzie RP w Waszyngtonie, kierownik centrów doskonałości UE, dyrektor Centrum Rozwoju Przedsiębiorczości Politechniki Warszawskiej, wykładowca i trener w dziedzinie miękkiego zarządzania, budowy zespołów, innowacyjności.

O innowacjach dla menadżerów w PARP

Do 20 lutego bieżącego roku przedsiębiorcy, reprezentujący kadrę zarządzającą z mikro-, małych, średnich i dużych firm, mogą składać wnioski o udział w II edycji projektu szkoleniowo-doradczego pod nazwą Akademia Menadżera Innowacji. W przedsięwzięciu może wziąć udział maksymalnie 150 osób, w tym od dwóch do pięciu pracowników jednego mikroprzedsiębiorstwa, a od trzech do pięciu pracowników pozostałych podmiotów uprawnionych do składania aplikacji.

Akademia Menadżera Innowacji (AMI) to autorski program szkoleniowo-doradczy, którego kolejna edycja zainaugurowana zostanie prawdopodobnie jeszcze w pierwszym kwartale tego roku. Uczestnicy przedsięwzięcia, wybrani na podstawie złożonych aplikacji, otrzymają pakiet dedykowanych szkoleń – wykładów teoretycznych oraz warsztatów praktycznych – w formie cyklicznie odbywających się zjazdów, zaś dodatkowo mogą liczyć na wsparcie doradców, którzy pomogą im zastosować wiedzę szkoleniową w praktyce. Działania szkoleniowo-doradcze planowane są na około 8 miesięcy.

Główny cel AMI to wsparcie menadżerów odpowiedzialnych w firmach za proces zarządzania innowacjami w zakresie kompetencji kluczowych – w tym w obszarze kształtowania kultury innowacyjnej w przedsiębiorstwie, organizacji pracy i zarządzania ryzykiem – koniecznych do sterowania procesem zmian, prowadzących w konsekwencji do wdrażania innowacji.

Plan Wdrożenia Zmiany – wartość dodana AMI

Udział w AMI pomoże właścicielom firm oraz kadrze zarządzającej przedsiębiorstw przeprowadzić innowacyjne procesy, np. wesprze ich w sprawnym wdrażaniu produktów i usług. Podczas szkoleń uczestnicy będą m.in. opracowywać własne plany wdrożenia zmian, odpowiadających na wewnętrzne potrzeby firmy. Umożliwią one dalszy rozwój biznesu na podstawie tworzenia i wdrażania innowacji. Przygotowanie planu realizowanego będzie przy aktywnym udziale dedykowanego doradcy.

Plan Wdrożenia Zmiany musi odpowiadać na zdiagnozowane potrzeby firmy dotyczące zmian

organizacyjnych niezbędnych do rozwoju innowacji, np. poprzez utworzenie działu prowadzącego prace badawczo-rozwojowe lub nawiązanie stałej współpracy z jednostkami naukowymi.

Wysoka jakość szkoleń i doradztwa

Szkolenia i warsztaty AMI będą prowadzone przez wybitnych praktyków – ekspertów. Zakwalifikowani do udziału w AMI przedsiębiorcy będą mogli wybrać doradcę (lub dwóch doradców – z opcją zmiany) spośród zaproponowanych kandydatów w czasie zjazdu otwierającego, który odbędzie się podczas Giełdy Doradców. Doradcy przeprowadzą diagnozę metodą Innovation Health Check (IHC) bezpośrednio w firmach zaangażowanych w przedsięwzięcie.

AMI obejmuje sześć kluczowych obszarów:

- kulturę innowacyjności,
- zrozumienie biznesu,
- strategię,
- strukturę organizacyjną,
- potencjał i zasoby,
- procesy.

Metoda IHC polega na przeprowadzeniu oceny poziomu innowacyjności przedsiębiorstwa poprzez m.in. analizę sposobu, w jaki firma pozyskuje z rynku potrzeby klientów, ale także – jak generuje pomysły i je rozwija. Istotne jest również poznanie przez ekspertów IHC metod tworzenia nowych produktów i usług oraz sposobu ich komercjalizacji. Udział firmy w procesie diagnostycznym pozwala jej przedstawicielom na lepsze poznanie specyfiki działania innowacyjnych przedsiębiorstw. Umożliwia również wskazanie obszarów, w których należy podjąć konkretne działania, by efektywniej zarządzać innowacjami.

Diagnoza obejmować będzie wnioskodawców zakwalifikowanych do udzielenia wsparcia po zakończonej ocenie wniosków rekrutacyjnych. Dzięki IHC eksperci opracują, dedykowane uczestnikom projektu, wytyczne dotyczące konkretnych obszarów, którym trzeba będzie poświęcić wiele uwagi w ramach części doradczej AMI.

Zastosowanie innowacyjnych metod analitycznych wzmocni efekt końcowy projektu. Dodatkowo podczas zajęć teoretyczno-praktycznych uczestnicy przedsięwzięcia będą mieli okazję do poznania metody Open Innovation, Design Thinking oraz Business Model Canvas.

Praktyczne i długofalowe korzyści dla uczestników AMI

Uczestnicząc w innowacyjnym projekcie AMI, beneficjenci będą mogli nie tylko wzbogacić posiadaną wiedzę o zagadnienia teoretyczne i zajęcia praktyczne, ale także poznać najlepsze praktyki z zakresu wdrażania innowacji w wiodących polskich firmach z sektora MŚP. W zależności od wielkości firmy otrzymają od

sześćdziesięciu (mikroprzedsiębiorcy) do stu dwudziestu godzin (przedstawiciele pozostałych podmiotów) skierowanego dla nich doradztwa.

Wszyscy uczestnicy AMI otrzymają dostęp do interaktywnej Bazy Wiedzy AMI. Poza tym po ukończeniu cyklu szkoleń i doradztwa staną się oni członkami Klubu Alumnów (Absolwentów) AMI. Da im to szansę nie tylko na utrzymanie i rozwijanie istotnych dla rozwoju firmy kontaktów, ale także umożliwi np. udział w wyjazdach studyjnych czy szkoleniach skierowanych do innowacyjnych przedsiębiorstw.

Konieczne dofinansowanie przez beneficjentów udziału w AMI

Projekt AMI jest częściowo dofinansowany ze środków funduszy unijnych. Zainteresowani udziałem w przedsięwzięciu przedstawiciele firm zobowiązani są do pokrycia ze środków własnych od pięćdziesięciu (w przypadku dużych przedsiębiorstw) do osiemdziesięciu procent (w przypadku mikro-, małych i średnich firm) wartości usług szkoleniowych i doradczych.

MAGDALENA POKRZYCKA-WALCZAK

Kompleksowa oferta finansowa dla przedsiębiorców ARP S.A.

fot. ARP S.A.

ARP S.A. istnieje od 1991 roku. Jest spółką akcyjną w nadzorze Prezesa Rady Ministrów ze 100-procentowym udziałem Skarbu Państwa. Wspierając przedsiębiorstwa w prowadzeniu i rozwijaniu działalności, a także w realizacji procesów restrukturyzacji, odgrywa ważną rolę w zwiększaniu konkurencyjności polskiej gospodarki. ARP S.A. współpracuje z kluczowymi polskimi instytucjami wspierającymi przedsiębiorców oraz dostarcza pakiety rozwiązań w odpowiedzi na bieżące potrzeby i wyzwania biznesowe.

Konrad Trzonkowski
Dyrektor Zarządzający ARP S.A.

Rok 2019 był kolejnym, w którym polska gospodarka rozwijała się w bardzo dobrym tempie – wzrost gospodarczy ponownie przekroczył poziom 4 proc. To był także dobry rok dla polskich przedsiębiorców. Według badań przeprowadzonych na zlecenie Diners Club Polska, aż 74 proc. firm ocenia pozytywnie minione 12 miesięcy. Dla Agencji Rozwoju Przemysłu S.A. (ARP S.A.) rok 2019 był równie ważny, a wręcz przełomowy. Poszerzając naszą ofertę finansową dla firm o nowe usługi, takie jak leasing i faktoring, uczyniliśmy ją kompletną. Wchodzimy w rok 2020, dysponując pełnym pakietem usług finansowych, które zaspokoją potrzeby polskich przedsiębiorców, a to jeszcze nie koniec naszych ambicji i możliwości.

Oferta pożyczkowa dla MŚP

Od początku jej istnienia misją ARP S.A. jest oferowanie polskim przedsiębiorstwom narzędzi, dzięki którym mogą się rozwijać. Zmiany gospodarcze ostatnich lat sprawiły, że coraz większą uwagę poświęcamy polskiemu sektorowi małych i średnich przedsiębiorstw. O ich znaczeniu dla polskiej gospodarki świadczy fakt, że MŚP tworzą ok. 70 proc. miejsc pracy i wypracowują 50 proc. PKB. Jednocześnie to firmom z tego sektora najtrudniej jest pozyskać finansowanie na rozwój działalności. Zgodnie z założeniami Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, ARP S.A. otwiera się jeszcze bardziej na sektor MŚP. Dlatego coraz większe środki przeznaczamy na pożyczki inwestycyjne,

obrotowe, na sfinansowanie kontraktów oraz pożyczki płynnościowe w związku z dobrowolnym poddaniem się procedurze split payment. Nasze pożyczki pozwalają przedsiębiorcom na utrzymanie płynności finansowej, na bardziej skuteczny rozwój firmy, dają szansę na inwestycje, np. w rozwój innowacji. Z punktu widzenia podmiotów współpracujących z ARP S.A., niezmiennie istotny jest fakt, że są to pożyczki udzielane komplementarnie do sektora finansowego. ARP S.A. nie jest obligowana wymogami prawa bankowego, dlatego podejście do finansowania w wielu aspektach może okazać się bardziej elastyczne od dotychczas oferowanego przez inne instytucje finansujące. Bazując na wieloletnim doświadczeniu, jesteśmy w stanie ocenić potencjał rozwojowy przedsiębiorstw w perspektywie długookresowej i zaproponować warunki, które uwzględniają zyski i ryzyka nie tylko w krótkim terminie, ale także w trudnych czasach dekonunktury gospodarczej czy koniecznej do przeprowadzenia ewentualnej restrukturyzacji przedsiębiorstwa.

Leasing w ARP S.A.

Uwzględniając szeroki zakres potrzeb inwestycyjnych przedsiębiorców, ARP S.A. swoją ofertę finansową poszerzyła w ubiegłym roku o leasing. Powołana w tym celu spółka ARP Leasing sp. z o.o. oferuje leasing maszyn, urządzeń, linii technologicznych, sprzętu IT, a także środków transportu. Chcemy w ten sposób zaspokoić skokowo rosnący popyt na leasing w Polsce.

Analizy Związku Polskiego Leasingu jasno pokazują, że przedsiębiorcy są coraz bardziej zainteresowani tego typu ofertą. W ciągu czterech lat rynek, wart obecnie co najmniej 20 mld zł, ma jeszcze urosnąć o 20 proc., by w 2022 roku osiągnąć poziom nawet 24,5 mld zł.

Dzięki współpracy z ARP Leasing przedsiębiorcy mogą w krótkim czasie podnieść swą konkurencyjność, uzyskać dostęp do nowych technologii oraz zdobyć elastyczne źródło finansowania majątku trwałego. Pozwoli to również na zmaksymalizowanie efektywności zarządzania kosztami i bardziej dynamiczny rozwój. Zakres oferty ARP Leasing wychodzi poza standardową paletę finansowanych aktywów, gdyż w uzasadnionych przypadkach istnieje możliwość finansowania wysublimowanych maszyn czy urządzeń (z ograniczonym rynkiem wtórnym, możliwością dezinstalacji czy trudną do skalkulowania wartością rezydualną), na które trudno pozyskać finansowanie zewnętrzne. Okres umowy leasingu w ramach działania ARP Leasing wynosi maksymalnie pięć lat i jest uzależniony od specyfiki amortyzacji finansowanego aktywa. Minimalna opłata stanowi 10 proc. wartości przedmiotu leasingu, zaś minimalna wartość jego wykupu (po pięciu latach) wynosi 1 proc. wartości.

Faktoring dla MŚP

Chcąc zadbać, by oferta dla MŚP była kompletna, ARP S.A. do portfela usług finansowych dołączyła ARP Faktoring. Dzięki współpracy z KUKE Finance jesteśmy w stanie zaoferować naszym klientom pełną gamę narzędzi faktoringowych po konkurencyjnych cenach.

Według badania prowadzonego przez Krajowy Rejestr Długów i Konferencję Przedsiębiorstw Finansowych w Polsce, dla ponad 57 proc. firm brak terminowych płatności ze strony kontrahentów jest barierą w prowadzeniu działalności. Aż 9 na 10 firm ma problem z nieterminowym opłacaniem należności przez swoich klientów. Nic więc dziwnego, że z faktoringu korzysta w Polsce już prawie 17 tys. firm, a tylko w pierwszym półroczu 2019 roku wartość sfinansowanych przez branżę faktur wyniosła 132 mld zł.

Główna zaleta faktoringu polega na uwolnieniu środków zamrożonych w niezapłaconych fakturach. Firma ma pewność otrzymania środków zaraz po wystawieniu faktury oraz może liczyć

na optymalizację procesu zarządzania portfelem należności, co oznacza oszczędność czasu, weryfikację wiarygodności kontrahentów przez faktora czy odpowiednie rozłożenie ryzyka handlowego. W przypadku faktoringu pełnego, na który stawiamy najmocniej, dochodzi jeszcze zabezpieczenie przed niewypłacalnością kontrahentów oraz dodatkowa weryfikacja kontrahentów przez ubezpieczyciela.

O faktoring w ARP S.A. mogą się ubiegać firmy, których roczne obroty przekraczają 4 mln zł, działają co najmniej dwa lata i prowadzą pełną księgowość. Usługa jest dostępna dla podmiotów niezależnie od branży w jakiej działają. ARP Faktoring będzie elastycznie oferować klientom najlepiej dopasowane dla nich rozwiązania, ale produktem pierwszego wyboru ma być faktoring pełny, który gwarantuje bezpieczeństwo należności nawet w przypadku braku zapłaty przez odbiorcę.

Jak skorzystać z oferty ARP S.A.?

Zachęcamy wszystkich przedsiębiorców zainteresowanych współpracą z ARP S.A. do bezpośredniego kontaktu. Dysponując odpowiednim doświadczeniem, jesteśmy w stanie dopasować ofertę finansową do konkretnych oczekiwań firm. Staramy się wychodzić naprzeciw potrzebom przedsiębiorców nie tylko poprzez rozwijanie wachlarza dostępnych produktów, ale także docierając do nich tam, gdzie prowadzą działalność. Ze szczegółami naszej oferty dla MŚP najłatwiej zapoznać się w Centrach Obsługi Przedsiębiorców – istnieją już cztery takie centra, bo ostatnio do Wrocławia, Katowic i Gdyni dołączył Poznań. Następne COP-y powstaną do końca lutego bieżącego roku w Warszawie, Białymstoku i Lublinie, dzięki temu ARP S.A. będzie obecna w kluczowych ośrodkach gospodarczych Polski. Warunki wstępnej oferty pożyczkowej (ewentualny koszt i zakres wnioskowanego zabezpieczenia) można samodzielnie określić w dwóch krokach za pomocą tzw. parametryzatora pożyczkowego, dostępnego na stronie internetowej ARP S.A.

KONRAD TRZONKOWSKI

doktor nauk ekonomicznych, bankier inwestycyjny i korporacyjny z ponad 20-letnim doświadczeniem, zdobytym w renomowanych instytucjach finansowych, tj. HSBC, Santander, BNP Paribas, wykładowca akademicki, autor wielu publikacji o tematyce ekonomicznej, finansowej i marketingowej

Elektromobilność dla start-upów

Wiosną 2019 roku Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości poinformowała, że dziewięć start-upów tworzących innowacje w dziedzinie elektromobilności nawiąże współpracę z dużymi partnerami dzięki udziałowi w pierwszej edycji Pilot Maker Elektro ScaleUp.

Taki był wynik naboru rozpoczętego jeszcze jesienią 2018 roku programu przeznaczonego dla mikro- lub małych przedsiębiorstw, zespołów naukowych oraz akademickich specjalizujących się w problemach elektromobilności. Kwota maksymalnego wsparcia dla jednego uczestnika wyniosła 550 tys. zł. Wkład własny nie był potrzebny. Zgłoszenia wysłało 120 nowo powstałych podmiotów. Dzięki całemu przedsięwzięciu mają zostać wdrożone 23 pionierskie technologie w zakresie elektromobilności dla 13 odbiorców biznesowych.

Pilot Maker Elektro ScaleUp jest finansowany z Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój w ramach Poddziałania 2.4.1 Centrum analiz i pilotaży nowych instrumentów inno_LAB.

Program Elektro ScaleUp, którego operatorem jest spółka techBrainers, potrwa do kwietnia 2020 roku. Zgłoszenia przyjmowano w dwóch edycjach:

- od 1 września do 31 grudnia 2018 roku,
- od 1 sierpnia do 31 października 2019 roku.

Poszukiwano rozwiązań dotyczących wynajmu elektrycznych samochodów, skuterów czy rowerów, rozwoju i zarządzania punktami ich ładowania, alternatywnych systemów zasilania pojazdów, specjalistycznych rozwiązań big data czy systemów rozliczeń dla elektromobilności. To bowiem są obszary biznesowego zainteresowania firm, które w Elektro ScaleUp poszukują start-upów do współpracy w tym zakresie tematycznym. Wśród przedsiębiorstw chętnych nawiązać współpracę ze start-upami znalazły się m.in.: Tauron, PKN Orlen, PGE

Nowa Energia, PKP Telkol, Siemens oraz Zespół Elektrowni Wodnych Nidzica. Jak podkreślała w ubiegłym roku Jadwiga Emilewicz, minister rozwoju, celem programu Elektro ScaleUp jest połączenie potencjału start-upów z infrastrukturą, doświadczeniem oraz zasobami dużych firm. Program ma pozwolić korporacjom zdefiniować swoje wyzwania w dziedzinie elektromobilności.

Pierwsi najlepsi

Wśród wybranych w pierwszej edycji znalazł się m.in. Elmodis, który planuje rozwój przemysłowego internetu rzeczy (np. ładowarki pojazdów z dostępem do wifi) w infrastrukturze ładowania pojazdów elektrycznych. Zamierza wykrywać problemy poprzez diagnostykę anormalnych zachowań, w tym związanych z pojazdami, złączami czy kablami. Firma Fleetnet rozbuduje oprogramowanie do bezobsługowego wynajmu samochodów elektrycznych. Projekt uwzględnia zdalną obsługę pojazdów poprzez komunikację z nimi za pomocą urządzeń telemetrycznych. Zarządzaniu mocą w stacjach ładowania służyć ma system tworzony przez Enelion. Jego oprogramowanie pozwoli dynamicznie reagować, gdy zapotrzebowanie na moc będzie zbyt duże, promując też ładowanie pojazdów nocą, gdy występują nadwyżki energii. Start-up Duelera chce stworzyć pierwszy w Polsce i jeden z nielicznych w Europie model długoterminowego wynajmu rowerów elektrycznych dla konsumentów indywidualnych oraz podmiotów grupowych, w tym samorządów. Scentralizowany system ładowania baterii do rowerów elektrycznych stworzy natomiast BatteryCab. W specjalnych szafach będzie bezpiecznie transportować baterie.

Dzięki Pilot Maker Elektro ScaleUp u przyszłych nabywców nowych rozwiązań pilotażowo wdrażane są innowacje ułatwiające powszechny rozwój elektrycznego transportu. Jednym z przykładów może być spółka Wilbert, która wyprodukowała dla Zespołu Elektrowni Wodnych Nidzica ładowarkę do pojazdów, w której tranzystor zbudowany jest z węgla krzemu, a sprawność sięga aż 97 proc. VivaDrive stworzył platformę analizującą wykorzystanie firmowych flot samochodowych oraz wskazując najkorzystniejszy sposób ich elektryfikacji. Tauron Polska Energia z pomocą innowatorów z MC2Energy, kierowanej przez byłą minister cyfryzacji Annę

Streżyńską, poprowadzi pilotaż rozliczeń kosztów ładowania elektropojazdów, wykorzystując technologię blockchain, czyli bez komputerów centralnych i systemów zarządzających oraz weryfikujących transakcje.

Grupowe burze mózgów

Pilot Maker Electro ScaleUp umożliwia początkującym firmom, a nawet osobom fizycznym, zdobycie pierwszego przełomowego zlecenia od poważnego podmiotu w zakresie elektromobilności. Celem programu jest zintegrowanie kluczowych przedsiębiorstw w tej branży w Polsce oraz stworzenie przestrzeni do realizacji wspólnych innowacyjnych projektów. Program wpisuje się w szeroko rozumiane działania na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców Polski dzięki promowaniu rozwiązań zmniejszających zanieczyszczenie środowiska. Jest realizowany według autorskiej metodologii Pilot Maker, opracowanej przez techBrainers. Został dofinansowany kwotą 10 mln zł z funduszy Unii Europejskiej. Pula środków w konkursie to 10 mln zł. Pojedynczy grant dla zakwalifikowanych może wynieść nawet 550 tys. zł. Do 500 tys. zł dofinansowania można otrzymać na rozwój technologii oraz przygotowanie jej do wdrożenia, a do 50 tys. zł – na zakup usług prawnych, księgowych i doradczych. Dla każdej zakończonej rundy akceleracji organizowane są promocyjne prezentacje podmiotów podczas tzw. Demo Days.

Stworzona dla Pilot Maker Elektro ScaleUp platforma gromadzi osoby, które z racji swojej wiedzy i doświadczenia mogą wspierać rozwój polskiego rynku elektromobilności. Energetycy, informatycy, specjaliści od motoryzacji, logistyki i komunikacji czy ochrony środowiska z całego kraju, dysponujący doświadczeniem w dziedzinie elektromobilności, zostali włączeni do internetowej bazy ekspertów, do której dołączają kolejni z polecenia specjalistów działających w tej branży. W ten sposób powstaje wartościowa mapa wiedzy. Podobne sieci rekomendacji skróciły czas powoływania grup roboczych w wielu korporacjach. Mapa motywuje do aktywnego dzielenia się wiedzą oraz nawiązywania współpracy. Sieć może przyspieszyć proces komercjalizacji innowacyjnych pomysłów. Z narzędzia korzystają bowiem także korporacje uczestniczące w Elektro ScaleUp jako odbiorcy technologii.

ADAM MACIEJEWSKI

Współpraca ponadnarodowa w PO WER

Plany konkursowe na 2020 rok

Centrum Projektów Europejskich pełni funkcję Instytucji Pośredniczącej dla Działania 4.3 Współpraca ponadnarodowa w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014–2020 (PO WER).

W 2019 roku rozliczonych zostało ponad 40 mln zł środków z przyznanego dofinansowania. IV kwartał minionego roku był okresem wyężonej pracy w zakresie przygotowania do podpisania umów o dofinansowanie w ramach zrealizowanych naborów konkursowych oraz projektów pozakonkursowych. Opracowano również plany na kolejny rok.

Na początku 2020 roku zakończona została ocena projektów złożonych do konkursu „Dostosowanie kompetencji kadr małych i średnich przedsiębiorstw do zmian zachodzących w gospodarce poprzez zastosowanie modelu tzw. reskillingu”. O założeniach tego konkursu oraz samej idei tzw. *reskillingu* można się więcej dowiedzieć dzięki lekturze artykułu zamieszczonego w Magazynie Funduszy Europejskich „w Centrum” nr 2/2019.

W kwietniu bieżącego roku planowane jest ogłoszenie naboru wniosków do konkursu „Wypracowanie i wdrożenie rozwiązań na rzecz utrzymania aktywności zawodowej pracowników w wieku przedemerytalnym i emerytalnym”. Celem zgłoszonych projektów powinno być opracowanie:

- modelu utrzymania aktywności zawodowej pracowników w wieku przedemerytalnym i emerytalnym poprzez wsparcie pracodawców w przygotowaniu przedsiębiorstw do utrzymania w zatrudnieniu pracowników po osiągnięciu wieku emerytalnego
- oraz
- modelu przygotowania pracowników w wieku przedemerytalnym i emerytalnym do pozostania na rynku pracy.

Przedsięwzięcia mają zostać zrealizowane w okresie 24 miesiące. Minimalna wartość projektu to 500 tys. zł. Pula środków dostępnych w ramach konkursu wynosić będzie 20 mln zł. Alokacja na konkurs będzie podzielona w proporcjach:

- 75 proc. – na projekty skierowane do mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw;
- 25 proc. – na projekty skierowane do dużych przedsiębiorstw.

W drugiej połowie marca odbędzie się spotkanie informacyjno-szkoleniowe dla wnioskodawców zainteresowanych aplikowaniem w ramach tego konkursu, na które już dzisiaj wszystkich serdecznie zapraszamy. Informacji o szkoleniu prosimy szukać na stronie internetowej Centrum Projektów Europejskich.

KSAP: współpraca urzędników wysokiego szczebla z Europy Środkowej i Wschodniej

W grudniu ubiegłego roku odbyła się uroczystość podpisania umowy o dofinansowanie na realizację projektu „SYNERGIA – Sieć współpracy i wymiany doświadczeń urzędników wysokiego szczebla z Europy Środkowej i Wschodniej” przez dr. Wojciecha Federczyka – dyrektora Krajowej Szkoły Administracji Publicznej (KSAP) oraz dr. Leszka Bullera – dyrektora Centrum Projektów Europejskich. Całkowita wartość projektu wynosi prawie 12,7 mln zł, z czego unijne dofinansowanie to prawie 12 mln zł.

Celem przedsięwzięcia jest przygotowanie nowego programu edukacyjno-kooperacyjnego dzięki współpracy kadry zarządzającej w administracji publicznej z krajów Europy Środkowej i Wschodniej oraz wdrożenie wypracowanych w trakcie jego realizacji rozwiązań w zakresie zarządzania instytucją. W inicjatywę tę zaangażowanych będzie 240 przedstawicieli instytucji administracji publicznej, w tym 120 osób z Polski oraz 120 przedstawicieli administracji z Bułgarii,

fot. CPE

Węgier i Łotwy. Będą to osoby piastujące stanowiska kierownicze (np. sekretarze i podsekretarze stanu, wojewodowie, dyrektorzy generalni, dyrektorzy departamentów, osoby na stanowiskach samodzielnych i koordynujących).

Projekt SYNERGIA przyczyni się do wdrożenia nowych rozwiązań dzięki współpracy z partnerami zagranicznymi w obszarach aktywizacji zawodowej, kształcenia przez całe życie, a także tworzenia oraz realizacji polityk publicznych.

Podczas realizowanego projektu w okresie od marca 2020 roku do końca roku 2022 Krajowa Szkoła Administracji Publicznej przeprowadzi zajęcia szkoleniowe w języku angielskim m.in. w takich tematach, jak: zarządzanie projektami w sektorze publicznym (spójna metodologia project management), zarządzanie strategiczne w administracji publicznej, zarządzanie ryzykiem oraz wykorzystanie IT w sektorze publicznym.

UKSW: komunikacja wspomagająca i alternatywna w samorządzie

W grudniu ubiegłego roku w siedzibie Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego (UKSW) podpisana została umowa o dofinansowanie na realizację projektu „**Elementarz AAC urząd przyjazny osobom z trudnościami w komunikowaniu się**” przez ks. prof. dr. hab. Macieja Bałę – prorektora ds. ogólnych oraz dr. Leszka Bullera – dyrektora Centrum Projektów Europejskich.

Partnerami krajowymi projektu są Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego z Krakowa oraz Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego,

a partnerem ponadnarodowym został Kompetenzenetzwerk Informationstechnologie zur Förderung der Integration von Menschen mit Behinderungen z Linz w Austrii.

Całkowita wartość projektu wynosi prawie 840 tys. zł, a dofinansowanie – ponad 813 tys. zł. Przedsięwzięcie realizowane będzie do końca października 2021 roku.

Cel projektu to wypracowanie i wdrożenie – w oparciu o transfer i adaptację austriackich rozwiązań oraz praktykę – nowego sposobu świadczenia usług publicznych w jednostkach samorządu terytorialnego

wraz ze standardem obsługi dla osób mających trudności w komunikowaniu się z otoczeniem, a szczególnie posługujących się alternatywnymi sposobami komunikacji (AAC). Przeprowadzone zostanie testowe wdrożenie dla grupy min. 20 pracowników jednostek podległych Urzędowi Marszałkowskiemu Województwa Śląskiego. Pla-

fot. CPE

nuje się opracowanie kursu e-learningowego wraz z rekomendacjami i instrukcjami wdrożeniami dla dalszych użytkowników. Realizowana będzie także intensywna wymiana informacji oraz doświadczeń z partnerem z zagranicy.

Projekt wpisuje się w pełni w założenia rządowego Programu Dostępność Plus.

MARCIN TYLCZYŃSKI
Wydział Projektów EFS
Centrum Projektów Europejskich

Akademia Sztuki Wojennej: innowacyjny projekt informatyczny

W Akademii Sztuki Wojennej w Warszawie w listopadzie ubiegłego roku podpisana została przez generała brygady dr. inż. Ryszarda Parafianowicza – rektora-komendanta Akademii Sztuki Wojennej oraz dr. Leszka Bullera – dyrektora Centrum Projektów Europejskich umowa o dofinansowanie innowacyjnego projektu informatycznego przygotowanego z myślą o pomocy osobom starszym.

Celem projektu jest poprawa funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego dzięki wdrożeniu nowatorskiego, kompleksowego modelu wsparcia osób o szczególnych potrzebach. Ma to być tzw. awatar, czyli wirtualny asystent pomocy i opiekun osoby starszej. Klient urzędu będzie mógł samodzielnie przejść wybraną procedurę urzędową razem z awatarem lub skorzystać z pomocy realnego pracownika urzędu w roz-

fol. CPE

W przedsięwzięcie zaangażowało się pięć podmiotów. Liderem projektu, którego wartość przekracza 1,3 mln zł, jest Akademia Sztuki Wojennej w Warszawie, partnerami krajowymi – Politechnika Częstochowska, powiat przysuski i Urząd Miasta Sulejówek, a partnerem zagranicznym – firma EDITC (Centrum Edukacji i Technologii) z Cypru. Inicjatywa ma zostać zrealizowana do końca kwietnia 2022 roku. Zakłada opracowanie innowacyjnego sposobu świadczenia usług publicznych oraz standardów obsługi klientów dostosowanych do potrzeb osób o szczególnych potrzebach zgodnie z rządowym Programem Dostępność Plus. Projekt wpisuje się również m.in. w takie programy, jak polityka zrównoważonego rozwoju, przeciwdziałanie wykluczeniu, poprawa jakości kapitału ludzkiego i rozwój kapitału społecznego.

wiązaniu swojego problemu. Realizacja projektu ma przyczynić się do zwiększenia korzystania z usług urzędów przez osoby starsze i osłabione chorobami. Model zostanie wdrożony w powiecie przysuskim oraz w mieście Sulejówce. Aplikacja i hologramowa asystentka będzie dostępna w urzędach bezpłatnie, przystosowana dla osób słabowidzących, z niepełnosprawnościami, spełniając wymogi międzynarodowe standardu dostępności WCAG 2.0.

Oprócz usprawnienia procedury spraw urzędowych przez osoby z niepełnosprawnościami system zapewniać ma również bieżącą informację o lokalnych działaniach kulturalnych, możliwościach skorzystania z pomocy medycznej, opieki lekarskiej, pielęgnarskiej, prawnej, a także uzyskania wsparcia Miejskich Ośrodków

fot. CPE

Pomocy Społecznej. Rozwiązanie będzie składało się z awatara oraz podłączonego do niego urządzenia w postaci tabletu lub ekranu dotykowego. Na ekranie dotykowym lub tablicie znajdzie się lista możliwych do załatwienia spraw w urzędzie. Użytkownik wybierze, w jakiej sprawie przychodzi do urzędu, a awatar poinformuje go o godzinach pracy urzędu, wymaganych dokumentach do załatwienia konkretnej sprawy, sposobie wypełnienia formularzy oraz wskaże lokalizację pomieszczenia, w którym sprawa jest prowadzona.

Awatar udzieli odpowiedzi na podstawowe i częste pytania bez angażowania pracownika urzędu. W związku z tym nie będzie konieczności oczekiwania interesanta w Biurze Obsługi Klienta w celu zadania pytania lub samodzielnego szukania przez niego miejsca, w którym może załatwić sprawę.

W Polsce nie funkcjonują w samorządach wirtualni asystenci osoby starszej. Szczególne znaczenie zatem będzie miało w toku realizacji projektu wsparcie partnera ponadnarodowego z Cypru – firmy EDITC. Centrum Edukacji i Technologii współuczestniczyło we wdrażaniu podobnych rozwiązań dla osób ze specjalnymi potrzebami z wykorzystaniem najnowszych technologii cyfrowych w swoim kraju. Swoje doświadczenie wykorzysta, angażując się w opracowanie i wdrożenie innowacyjnej funkcjonalności w Polsce oraz dzieląc się z polskimi partnerami wiedzą zarówno teoretyczną, jak i praktyczną.

Projektowana aplikacja ma ułatwiać korzystanie z usług urzędów głównie osobom starszym i osłabionym chorobami. Taką potrzebę wskazały wyniki diagnoz oraz analiz przeprowadzonych w 2018 roku przez partnerów projektu. Jak wynika z raportu Najwyższej Izby Kontroli, opublikowanego w lipcu 2018 roku, prawie 20 proc. gmin w Polsce nie zapewnia osobom starszym opieki w miejscu zamieszkania, mimo iż należy to do ich obowiązków. Tymczasem jest to najmniej kosztowna dla samorządów forma pomocy seniorom. Problemem pozostaje brak określonych standardów takiej opieki, a co za tym idzie brak możliwości oceny jakości świadczonych usług. W 2016 roku opieką domową w skali kraju objęto nieco ponad 1 proc. seniorów powyżej 60. roku życia. Tymczasem liczba osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji, potrzebujących opieki środowiskowej wynosi ok. 2 mln i systematycznie rośnie. Co dziesiąta starsza osoba mieszka samotnie. Wśród osób powyżej 75. roku życia samotnie żyje co piątą osobą. Blisko połowa respondentów uznaje, że bieżące wydatki pochłaniają 75 proc. lub więcej uzyskiwanych przychodów. Dysponowanie wolnymi środkami finansowymi deklarowała jedynie co czwarta osoba powyżej 60. roku życia, przy czym wśród osób po 75. roku życia jest to już tylko co szósta osoba. Większość osób powyżej 60. roku życia utrzymuje kontakty niemal wyłącznie z rodziną. Główną barierą w kontaktach interpersonalnych oraz społecznych jest niestety brak czasu i ochoty na spotkania towarzyskie.

ADAM MACIEJEWSKI

10 mln euro na innowacje w e-usługach publicznych

Centrum Projektów Polska Cyfrowa w pierwszym kwartale 2020 roku ogłosiło nabór wniosków o dofinansowanie na realizację projektów ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach II Osi priorytetowej Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa „E-administracja i otwarty rząd” w ramach **Działania 2.4 „Tworzenie usługi aplikacji wykorzystujących e-usługi publiczne i informacje sektora publicznego”**.

Celem tego działania jest wspieranie tworzenia oraz rozwijania usług świadczonych w formie elektronicznej, opartych na informacjach sektora publicznego (ISP) oraz istniejących e-usługach publicznych.

Nowe produkty powstające na bazie danych publicznych mogą stanowić siłę napędową innowacji i wzrostu gospodarczego, a także wzmacniać aktywność obywatelską.

Preferowane będą inicjatywy nastawione na realizację celu publicznego, przynoszącego wymierne korzyści społeczne oraz ekonomiczne. Przedsięwzięcia mogą mieć zarówno komercyjny, jak i niekomercyjny charakter, a wsparcie będzie uzależnione od zapewnienia dostępności kluczowych zbiorów z punktu widzenia ponownego wykorzystania ISP w ramach projektu także po jego zakończeniu.

Efektem realizowanych działań będą nowe, innowacyjne i atrakcyjne dla użytkowników e-usługi, świadczone za pośrednictwem aplikacji oraz portali. Dzięki dofinansowaniu z Unii Europejskiej możliwe będzie utworzenie lub rozwinięcie innowacyjnych aplikacji mobilnych, które ułatwią życie obywatelom lub usprawnią pracę przedsiębiorcom w takich obszarach jak:

- e-administracja,
- e-uczenie się,
- e-włączenie społeczne,
- e-kultura,
- e-zdrowie.

Nowo powstały produkt będzie stanowił unikalne, innowacyjne rozwiązanie nieznanne na rynku. Ma też uwzględniać specyficzne potrzeby konkretnych grup obywateli lub przedsiębiorców, ze szczególnym uwzględnieniem inicjatyw przewidujących rozwiązania dla osób z niepełnosprawnościami (nowe e-usługi lub funkcjonalności, które ułatwią tej grupie korzystanie z e-usług).

fot. depositphotos

Informacja sektora publicznego (ISP) to każda treść, którą posiada instytucja publiczna. ISP może mieć postać:

- **papierową** (dowolny dokument z archiwum, protokół, komunikat prasowy, informacja o wystawie, rejestry umów publicznych, plany zamówień publicznych);
- **elektroniczną** (katalog zbiorów bibliotecznych, wszelkie dane statystyczne, archiwalia cyfrowe, dzieło sztuki w formie cyfrowej, dane teleadresowe);
- **dźwiękową** (utwór muzyczny, audycja, słuchowisko);
- **wizualną** (fotografia, dzieło sztuki);
- **audiowizualną** (nagranie z sesji rady gminy, film).

E-usługa to usługa świadczona w sposób w pełni automatyczny, bez udziału człowieka. Jest dostarczana przez system informatyczny, czyli aplikację mobilną (a w razie potrzeby również przez dynamiczną stronę internetową).

Dodatkowo e-usługa powinna:

- wykorzystywać publiczną sieć telekomunikacyjną do przesyłania danych;
- być świadczona na żądanie usługobiorcy (o dowolnej porze);
- być realizowana zdalnie;
- jednoznacznie odpowiadać na pytanie lub zamówienie użytkownika.

fot. depositphotos

Podmiotami uprawnionymi do ubiegania się o dofinansowanie w ramach opisywanego konkursu są:

- jednostki naukowe oraz uczelnie w zakresie działalności jednostek naukowych;
- organizacje pozarządowe;
- mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa;
- partnerstwa tworzone pomiędzy wskazanymi powyżej podmiotami.

Za kwalifikowalne uznane będą wydatki m.in. na:

- środki trwałe i wartości niematerialne i prawne:
 - oprogramowanie – wydatki na pokrycie kosztów stworzenia, zakupu, leasingu, dzierżawy i najmu oprogramowania, wydatki na wdrożenie oprogramowania, wydatki na rozbudowę i aktualizację istniejącego oprogramowania;
 - wydatki na pokrycie kosztów prac instalacyjnych, konfiguracyjnych i optymalizacyjnych;
 - wydatki na pokrycie kosztów przygotowania zawartości portali, w tym wydatki na rozbudowę portali;
 - wydatki na budowę lub rozbudowę zabezpieczeń logicznych (firewall, systemy IDS, IPS);
 - wydatki na zakup narzędzi warstwy programowej niezbędnych dla zapewnienia bezpieczeństwa przesyłanych informacji oraz identyfikacji (np. elektronicznego poświadczania tożsamości);
 - amortyzacja wartości niematerialnych z zachowaniem zasad ogólnych dotyczących amortyzacji danego rodzaju wartości niematerialnych w zakresie i w czasie, w jakim są one wykorzystywane do realizacji projektu;

- przy zakupie, modernizacji, aktualizacji bądź stworzeniu oprogramowania kwalifikowalne są wydatki zakupu, rozszerzenia i aktualizacji licencji lub przejęcia autorskich praw majątkowych;
- usługi zewnętrzne:
 - usługi informatyczne – wydatki na opiekę serwisową posprzedażową oprogramowania;
 - wydatki na pokrycie kosztów utrzymania domen i portali;
 - wydatki na pokrycie kosztów usług: zapewnienia dostępu do sieci Internet, hostingu, kolokacji i innych;
 - zakup usług przetwarzania w chmurze obliczeniowej;
 - wydatki na usługi audytu zewnętrznego w zakresie oprogramowania oraz audyty dostępności treści;
 - usługi wspomagające realizację projektu – usługi doradcze w trakcie realizacji projektu, w tym zapewnienie wsparcia technicznego;
 - ekspertyzy prawne, badania i analizy techniczne, finansowe, ekonomiczne oraz w zakresie wdrażania krajowych i międzynarodowych standardów;
 - usługi prawne;
 - tłumaczenia;
 - usługi księgowe;
 - usługi audytu zewnętrznego;
 - zakup ogłoszeń prasowych;
- wynagrodzenia pracowników wykonujących merytoryczne zadania bezpośrednio związane z głównymi celami i produktami projektu;
- informacja i promocja.

MARCEL CZEKAJ
Centralny Punkt Informacyjny FE
w Warszawie

Ostatnie konkursy w obszarze Energia

Do kwietnia i września tego roku – w zależności od tematyki naboru – można składać aplikacje do konkursów dedykowanych tematyce szeroko pojętej „energii” w programie Horyzont 2020. W bieżącym roku jest jeszcze szansa wziąć udział w konkursie Green Deal, który będzie stanowił jedną z ostatnich propozycji Komisji Europejskiej w aktualnej perspektywie finansowej 2014–2020 spośród tych dotyczących zagadnień związanych z energią, kwestiami środowiskowymi, transportem i innymi neutralnymi klimatycznie rozwiązaniami.

Dofinansowanie z UE w obszarze Energia w programie Horyzont 2020 jest przeznaczone dla wszystkich podmiotów posiadających osobowość prawną, m.in. małych, średnich oraz dużych przedsiębiorstw, uczelni wyższych (zarówno publicznych, jak i prywatnych), samorządów, a także stowarzyszeń oraz fundacji. Większość konkursów w ramach programu Horyzont dedykowana jest międzynarodowym konsorcjom projektowym, powstałym w celu wspólnego złożenia aplikacji oraz późniejszej realizacji zadań w ramach projektu.

Konsorcja, o ile w wytycznych konkursowych brak jest innych założeń, powinny składać się z minimum trzech instytucji partnerskich, pochodzących z trzech różnych krajów UE, lub państw stowarzyszonych z programem Horyzont 2020.

W zależności od założeń projektowych planowanego konsorcjum liczba partnerów może być większa, np. z jednego kraju mogą być to dwie, a nawet trzy instytucje czy organizacje, jednak bezwzględnie musi być spełniony warunek podstawowy – trzech partnerów reprezentujących trzy różne kraje UE lub stowarzyszone.

W przypadku obszaru Energia w ramach programu Horyzont 2020 średnia liczba partnerów konsorcjum projektowego składa się z ok. dziesięciu instytucji lub organizacji.

Umowa konsorcjum – o czym warto pamiętać

Fakt składania aplikacji w konkursie programu Horyzont nie musi oznaczać konieczności równoczesnego przygotowania i podpisania umowy konsorcjum przez wszystkich partnerów zainteresowanych współpracą przy późniejszej

realizacji projektu. Dotychczasowa praktyka wskazuje jednak, że przyszli konsorcjanci chcą podpisać dokument, będący gwarancją nawiązania współpracy i jej kontynuowania w przypadku pozytywnej oceny wniosku.

Umowa konsorcjum nie jest wymogiem formalnym, niezbędnym do złożenia wniosku do programu Horyzont 2020. Umowa ta podpisywana jest wtedy, gdy projekt zostaje wybrany do dofinansowania.

Przygotowanie aplikacji

Przygotowanie dobrej aplikacji wymaga szczegółowej analizy dokumentacji konkursowej. Każdy konkurs ogłaszany na portalu Komisji Europejskiej: *Funding&Tenders Opportunities* ma własny tytuł oraz odnośniki do dokumentacji konkursowej, w tym tzw. Work Programme, który zawiera szczegółowe opisy propozycji wniosków, jakich eksperci UE oczekują.

Wpisanie się pomysłu na projekt w temat konkursowy to niemal połowa sukcesu. Warto jednak pamiętać, że nawet najlepsza znajomość języka angielskiego nie zagwarantuje właściwego zrozumienia oczekiwanej tematyki wniosku aplikacyjnego.

Ekspersi Krajowego Punktu Kontaktowego Programów Badawczych UE w Warszawie przy Instytucie Podstawowych Programów Techniki PAN zapraszają na bezpłatne konsultacje dotyczące tematów konkursowych, także z obszaru Energia. Przedstawiciele Krajowego Punktu Kontaktowego uczestniczą w pracach gremiów programowych, odpowiedzialnych za tworzenie tematyki w ramach szczegółowych obszarów priorytetowych programu Horyzont 2020.

– Zachęcam, by konsultować pomysły na aplikacje projektowe z naszym zespołem, bo zawsze warto upewnić się, czy dany temat na pewno wpisuje się w oczekiwania Komisji Europejskiej w konkretnym konkursie – zaprasza dr Maria Śmietanka, koordynator w obszarze: Bezpieczna, czysta i efektywna energia w Horyzont 2020 z Krajowego Punktu Kontaktowego Programów Badawczych UE. – Czasem wnioskodawcy są przekonani, że doskonale wiedzą, czego dotyczy dany temat konkursowy, tymczasem po konsultacjach z nami okazuje się, że w praktyce wniosek powinien w sposób np. bardziej interdyscyplinarny i wieloaspektowy obejmować konkretny problem badawczy.

Przykład

Komisja Europejska ogłasza konkurs na stworzenie innowacyjnej turbiny wiatrowej. Oprócz tematu konkursowego na stronie *Funding&Tenders Opportunities* opisane są również priorytety konkursowe, w tym kwestie, które zgłaszane propozycje aplikacji powinny poruszać, ale także – w miarę możliwości – rozwiązywać lub przybliżać do ich dogłębnego poznania. W przypadku wspomnianej innowacyjnej turbiny wiatrowej na stronie konkursu opisane są obecne problemy, zakres oczekiwanych działań, które powinna zawierać propozycja aplikacji, w tym – planowane, w wyniku realizacji przyszłego projektu, efekty.

Wnioskodawca powinien zatem opisać m.in. planowany poziom gotowości technologicznej turbiny, ale także oczekiwane efekty ekonomiczne, w tym np. obniżenie kosztów użytkowania w stosunku do znanych rozwiązań technologicznych, jak również podkreślić fakt opracowania rozwiązania jeszcze bardziej przyjaznego środowisku.

Konsorcjum aplikujące w konkursie dotyczącym stworzenia innowacyjnej turbiny wiatrowej powinno odnieść się – na etapie tworzenia wniosku – do już znanych rozwiązań technologicznych i wskazać przewagę własnej propozycji nad dotychczas stosowanymi konstrukcjami. Na każdym etapie tworzenia aplikacji można konsultować wniosek z ekspertami z Krajowego Punktu Kontaktowego.

Komplementarność i synergia we wnioskach – oczekiwane i doceniane

Jak zapewnia dr Maria Śmietanka z Krajowego Punktu Kontaktowego, dobrze jest wskazać w aplikacji, że wnioskodawca zna inne projekty

fol. depositphotos

z danego obszaru lub że propozycja, którą składa, może w konkretny sposób uzupełnić i poprawić już znane rozwiązania. – Fakt, iż konsorcjum ma szeroką wiedzę w obszarze np. energii powinien zostać opisany w konkretnych punktach wniosku, np. w tzw. *State of the Art*, czyli w miejscu, gdzie należy odnieść się do dotychczasowego stanu wiedzy w konkretnym temacie projektowym – dodaje dr Maria Śmietanka.

Temat konkursu

Tematyka odnawialnych źródeł energii (OZE) nie jest tak bardzo popularna wśród konsorcjów projektowych, do których należą polskie instytucje, jak zagadnienia związane z efektywnością energetyczną. Tymczasem właśnie na projekty w obszarze OZE Komisja Europejska przeznaczyła więcej środków finansowych.

Zazwyczaj wybór tematu konkursu jest związany z zainteresowaniami badawczymi wnioskodawców, ale warto znać również zagadnienia, do których konkurencja nie jest duża, dzięki czemu szanse na pozyskanie finansowania wzrastają.

Komisja Europejska coraz większą wagę przykładą do kwestii klimatycznych oraz badań związanych z problematyką globalnego ocieplenia. Oczywiście efektywność

energetyczna ma znaczenie przy ograniczaniu efektu cieplarnianego, jednak również istotną kwestię stanowią zagadnienia związane z cyrkularnością gospodarki, czyli budową modeli tzw. obiegu zamkniętego.

– W propozycji wniosku w obszarze Energia warto wskazać na przykład możliwość wykorzystywania do realizacji celu projektu różnych surowców, w tym energii pochodzącej z odpadów, co przyczyni się pośrednio do tworzenia gospodarki o obiegu zamkniętym – tłumaczy dr Maria Śmietanka. – Ale wnioskodawca powinien też wykazać się znajomością dokumentów politycznych, na jakich bazują tematy konkursowe, bo warto odwoływać się do rozwiązań legislacyjnych, o których mamy wiedzę.

W przypadku obszaru tematycznego Energia aplikujący powinni powołać się m.in. na *Strategic Energy Technology Plan (SET Plan)*, czyli strategiczny plan technologiczny, uwzględniający najważniejsze działania w obszarze Energii, ale także np. na propozycję regulacji prawnych w zakresie energetyki, opublikowanych przez Komisję Europejską 30 listopada 2019 roku pod potoczną nazwą „Pakiet Zimowy” (dokument jest obecnie konsultowany w Parlamencie Europejskim).

Ocena wniosków

Znajomość kluczowych elementów wniosku podlegających ocenie merytorycznej pomaga wpisać się w oczekiwania Komisji Europejskiej i daje szansę na pozyskanie dofinansowania.

Na etapie oceny merytorycznej eksperci koncentrują się wokół trzech praktycznych kryteriów:

- Impact – oddziaływanie,
- Implementation – wdrożenie,
- Excellence – doskonałość (naukowa).

– W kryterium „oddziaływanie” przedsięwzięcie projektowe jest oceniane pod względem proponowanej zmiany, jaką spowoduje realizacja projektu. Oceniane jest to, jak dużą poprawę i w jakim zakresie uda się uzyskać. Zmiana ta może dotyczyć na przykład kwestii ekonomicznych czy środowiskowych – tłumaczy dr Maria Śmietanka. – Jeżeli chodzi o kryterium „wdrożenie”, to wnioskodawca musi wykazać, że konsorcjum projektowe efektywnie wykona zaplanowane zadania, a ich realizacja pozwoli osiągnąć zaplanowane cele.

W kryterium „wdrożenie” oceniana jest zdolność poszczególnych partnerów konsorcjum projektowego do wykonania zadań, wynikających z przyjętego harmonogramu. W związku z tym już na etapie przygotowania aplikacji wnioskodawca powinien zwrócić uwagę na uzasadnienie wykonywania konkretnych zadań projektowych przez poszczególnych konsorcjantów, tak aby gwarantowały osiągnięcie konkretnego celu, czyli tzw. efektu realizacji projektu.

Ostatnim kryterium, które podlega ewaluacji merytorycznej, jest „doskonałość (naukowa)”. Eksperti oceniają jakość naukową propozycji projektowej m.in. poprzez analizę proponowanego przedsięwzięcia w porównaniu ze zrealizowanymi już inicjatywami w tym samym lub podobnym obszarze.

Największe szanse na wysoką punktację w kryterium „doskonałości (naukowej)” mają wnioski, których realizacja przyczyni się do poprawy stanu wiedzy w konkretnym obszarze lub pozwoli na bardziej efektywne zastosowanie już istniejących i znanych metod np. w zakresie efektywności energetycznej.

Terminy konkursów

Wśród tematów konkursowych, dla których nabór kończy się w drugiej połowie kwietnia br., są m.in. zagadnienia nowej generacji OZE, morskiej energetyki wiatrowej, redukcji kosztów w geotermii, a także nowych technologii paliwowych.

Z kolei we wrześniu br. zakończą się nabory (ich ogłoszenie nastąpi 5 maja) w zakresie współpracy międzynarodowej oraz energetyki wodnej, biopaliw i bioenergii, jak również paliw alternatywnych.

Również we wrześniu tego roku zakończy się przyjmowanie wniosków w konkursach (nabory zostaną ogłoszone 5 marca br.) dedykowanych takim tematom, jak m.in. zaangażowanie konsumentów w oszczędzanie energii, zjawisko tzw. ubóstwa energetycznego oraz instrumenty wsparcia jednostek publicznych we wdrażaniu transformacji energetycznej.

MAGDALENA POKRZYCKA-WALCZAK

Granty z LIFE

W 2020 roku ogłoszone zostaną ostatnie nabory wniosków o dofinansowanie z programu LIFE w bieżącej perspektywie unijnej 2014–2020. Jest to jedyny instrument finansowy Unii Europejskiej poświęcony wyłącznie finansowaniu przedsięwzięć dotyczących ochrony środowiska, poprawy jakości powietrza oraz wpływu człowieka na klimat. Maksymalny poziom wsparcia finansowego projektów w ramach tego programu to 75 proc. kosztów kwalifikowanych, ale polscy beneficjenci mogą się starać o dodatkowe pieniądze pochodzące ze środków krajowych.

Program LIFE finansuje projekty wspierające ochronę środowiska i klimatu. W latach 2014–2020 Unia Europejska przeznaczyła na realizację programu 3,4 mld euro. Jego wdrażanie podzielono na dwa okresy rozliczeniowe. W tym roku skończy się drugi z nich, więc tegoroczne nabory będą ostatnimi w programie w tej perspektywie unijnej.

Wsparcie będzie dotyczyć jedynie tzw. projektów tradycyjnych z następujących obszarów:

- natura i bioróżnorodność,
- środowisko i wydajność zasobów,
- wiedza i zarządzanie środowiskiem.

Pierwszy wskazany obszar dotyczy projektów wspierających bioróżnorodność, zachowanie siedlisk, ochronę gatunków zwierząt oraz roślin. Środki finansowane zostaną przeznaczone na wypracowanie „najlepszych praktyk”, projekty pilotażowe i demonstracyjne, wdrażające dyrektywy UE dotyczące ptaków oraz siedlisk, strategię UE w zakresie różnorodności biologicznej do 2020 roku, a także przyczyniające się do zarządzania siecią Natura 2000. Istnieje możliwość otrzymania wsparcia w wysokości do 60 proc. kosztów kwalifikowanych. Wysokość dofinansowania może ulec zwiększeniu do 75 proc. w sytuacji, gdy co najmniej połowa kosztów projektu zostanie przeznaczona na działania w zakresie ochrony siedlisk i gatunków wymienionych jako priorytetowe we wskazanych wyżej dyrektywach.

W ramach projektów dotyczących obszaru środowiska i wydajności zasobów LIFE sfinansuje w szczególności działania w dziedzinie powietrza, chemikaliów, gospodarki ekologicznej i awarii przemysłowych, gospodarki morskiej oraz przybrzeżnej, hałasu, gleby, odpadów, wody i środowiska miejskiego. Na granty mogą liczyć przedsięwzięcia pilotażowe oraz demonstracyjne służące opracowaniu, przetestowaniu, jak

również zademonstrowaniu rozwiązań w obszarze polityki i zarządzania prośrodowiskowego. Możliwość rozwoju oraz testowania otrzymają też innowacyjne technologie w powyższych dziedzinach. Unia Europejska przede wszystkim szuka technologii i rozwiązań, które są już na etapie bliskim wprowadzenia na rynek (tzw. *close-to-market projects*). W przypadku projektów z zakresu środowiska i wydajności zasobów maksymalne dofinansowanie pozostaje na poziomie 55 proc. kosztów kwalifikowanych.

Osiem wskazówek, które pomogą złożyć wniosek o grant na projekt *close-to-market*

1. Opisz wpływ projektu na środowisko.
2. Myśl ekologicznie i pokaż, jak produkt (usługa) będzie się rozwijać na rynku.
3. Pokaż, w jaki sposób wyniki twojej pracy będzie można powielić i wykorzystać w innych sektorach, regionach oraz krajach.
4. Postępuj zgodnie z wytycznymi.
5. Opisz swój personel i pokaż, że twoi partnerzy są gotowi na wyzwania.
6. Planuj z wyprzedzeniem.
7. Zaczynaj pisać biznesplan.
8. Zapoznaj się z przewodnikami aplikacyjnymi, kryteriami oceny oraz innymi materiałami dostępnymi w programie LIFE.

Na wsparcie w takim samym stopniu (55 proc. dofinansowania) mogą liczyć przedsięwzięcia z obszaru wiedzy i zarządzania środowiskiem. Z założenia powinny one podnosić świadomość na rzecz środowiska i klimatu, a także budować potencjał oraz rozwijać wiedzę. Realizacja planów ma się dokonywać poprzez przekazywanie grantów na platformy wymiany informacji oraz dzielenia się wiedzą w zakresie dobrych praktyk z dziedziny ochrony środowiska i klimatu.

Na początku kwietnia br. planowane są nabory wniosków, a rozpoczęcie realizacji projektów ma się odbyć w połowie przyszłego roku.

W tym roku z dofinansowania skorzystają zarówno samorządy, administracja centralna, jak i prywatne firmy i organizacje pozarządowe. W związku z tym, że wielu przedsiębiorców liczy na współpracę z innymi podmiotami przy realizacji projektów, często wręcz warunkując tym zaangażowanie w przedsięwzięcie, w LIFE dopuszczalne jest zarówno aplikowanie samodzielnie, jak i w partnerstwie. Co więcej, Komisja Europejska nawet zachęca do wspólnego składania wniosków przez kilka podmiotów. Odróżnia to ten program od większości programów grantowych pozbawionych takiej możliwości.

Narzędziem pomagającym w poszukiwaniu partnera jest formularz kojarzeniowy podmiotów „*Find your partner for LIFE!*”. Wypełniając go, należy określić obszar zainteresowań oraz krótko opisać przedsięwzięcie, nad którymi trwają prace. Na stronie internetowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska można zapoznać się z ofertami współpracy przygotowanymi przez firmy szukające partnerów. Znajdziemy tam np. ogłoszenie spółki PKP Informatyka, szukającej partnerów chętnych wykorzystać system sensorów rozmieszczonych w infrastrukturze kolejowej w celu monitorowania zmian klimatu. Instytut Badawczy Leśnictwa poszukuje natomiast partnera z doświadczeniem w zakresie organizacji i prowadzenia kampanii społecznych, dysponującego jednocześnie merytorycznym przygotowaniem w zakresie weryfikacji różnorodnych narzędzi badań opinii społecznej (jakościowych oraz ilościowych). Przedmiotem projektu jest ochrona przyrody w lasach prywatnych. Skorzystać z formularza partnerów mogą także samorządy. W związku z tym w bazie znajdziemy ogłoszenie Stowarzyszenia Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego (które tworzy 30 jednostek samorządu terytorialnego pięciu powiatów: miasta Łodzi, brzezińskiego, łódzkiego wschodniego, pabianickiego i zgierskiego), zainteresowanego udziałem w projekcie partnerskim LIFE z podmiotami działającymi w sektorze szeroko pojętej ochrony środowiska w następujących obszarach

tematycznych: działania związane z jakością powietrza i redukcji niskiej emisji (m.in. monitoring zanieczyszczeń powietrza, prognozowanie jakości powietrza), gospodarowanie odpadami, zarządzanie i informacja w zakresie środowiska, łagodzenie zmian klimatu, dostosowywanie się do zmian klimatu, zarządzanie i informacja w zakresie klimatu. Z kolei miasto Bydgoszcz jest zainteresowane udziałem w projekcie z zakresu podniesienia jakości powietrza. Miasto chwali się w swojej ofercie współpracy bogatym doświadczeniem w realizacji międzynarodowych projektów Interreg (rewitalizacja rzek w mieście REURIS, tereny przemysłowe COBRAMAN, Greener Sites, przemysły kreatywne Forget Heritage i dziedzictwo przemysłowe SHIFT-X). „Bardzo interesują nas problemy związane z zanieczyszczeniem powietrza, szczególnie wykonaniem sieci monitoringu w mieście, udostępnianiem informacji dla mieszkańców, podejmowaniem działań zmierzających do redukcji zanieczyszczeń itd.” – zadeklarowali urzędnicy.

Wkład własny w projektach realizowanych w ramach LIFE może zostać uzupełniony ofertą krajowego programu „Współfinansowanie Programu LIFE”, finansowanego za pośrednictwem Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Odbiorcami wsparcia mogą być podmioty zarejestrowane na terenie Rzeczypospolitej Polskiej – zarówno osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, jak i osoby prawne, a także państwowe lub samorządowe jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, które podejmują się realizacji przedsięwzięcia jako beneficjent koordynujący projekt LIFE lub są współbeneficjentami krajowego albo zagranicznego projektu LIFE.

Więcej informacji o programie LIFE można znaleźć na stronach:

<https://ec.europa.eu/easme/en/life>

<http://nfosigw.gov.pl/oferta-finansowania/srodki-zagraniczne/instrument-finansowy-life/>

DOMINIK KRZYSZTOFOWICZ

Wyzwania 2020 roku w regionie Południowego Bałtyku

Nowy rok stawia nas przed nowymi wyzwaniami. Rośnie świadomość zmian klimatycznych oraz znaczenia działań służących ochronie środowiska i bioróżnorodności. Na zatrzymanie procesu zmian klimatu i zapobieganie postępującemu ograniczeniu bioróżnorodności mają wpływ inicjatywy podejmowane na rzecz lepszego jutra. Projekty finansowane ze środków Unii Europejskiej niejednokrotnie wyznaczają kierunki działań w tych obszarach.

fot. SB FOOD INNO

W programie Interreg Południowy Bałtyk wdrażane są przedsięwzięcia, które mają na celu ochronę środowiska i bioróżnorodności. Jednym z takich projektów jest „SB FOOD INNO”, ukierunkowany na opracowanie nowego podejścia do produkcji neutralnych dla klimatu oraz przyjaznych dla środowiska artykułów spożywczych w małych i średnich przedsiębiorstwach (MŚP). Postępujący proces zmian klimatycznych zależy bowiem w dużym stopniu od tego, co jemy. Obecnie produkcja artykułów spożywczych jest źródłem 25–30 proc. emisji antropogenicznej, przy czym chów zwierząt przyczynia się do znacznie większej emisji gazów cieplarnianych niż uprawa roślin. Choć świadomość społeczna niekorzystnych dla środowiska skutków konsumpcjonizmu jest coraz większa, to jednak przedsiębiorcy

z sektora MŚP często nie dostrzegają szans na wprowadzenie innowacji tam, gdzie jest to możliwe. Projekt „SB FOOD INNO” pomaga przedstawicielom małych i średnich firm zajmujących się produkcją artykułów spożywczych w zidentyfikowaniu potencjalnych obszarów innowacji, niosących pozytywne skutki dla klimatu i środowiska. „SB FOOD INNO” umożliwia nawiązywanie kontaktów biznesowych, jak również daje beneficjentom dostęp do narzędzia „Food Innovation Tool”, ułatwiającego znalezienie nowatorskich rozwiązań dla MŚP. Poza tym przedsiębiorcy dowiadują się, jak mogą promować swoje produkty na targach, tak aby zaistnieć w publicznym systemie żywienia zbiorowego (np. w urzędach czy szpitalach).

Innym źródłem zanieczyszczenia środowiska i negatywnego wpływu na bioróżnorodność jest przemysł oraz sektor energetyczny i grzewczy. Przemysł odpowiada za ok. 23 proc. emisji antropogenicznej, a energia i ogrzewanie – ok. 25 proc. Projekt „UBIS – Urban Baltic Industrial Symbiosis” ma na celu redukcję szkodliwej emisji właśnie w tych obszarach poprzez symbiozę przemysłową.

Symbioza przemysłowa – gałąź ekologii przemysłowej, która zakłada współdziałanie przedsiębiorstw i innych organizacji, zmierzające do lepszego wykorzystania surowców oraz racjonalizacji gospodarki odpadami ze szczególnym uwzględnieniem wymiany materiałów i energii, sprzyjające ochronie środowiska i przynoszące bezpośrednie wzajemne korzyści ekonomiczne.

Idea symbiozy przemysłowej realizowana jest poprzez innowacje ekologiczne, usprawnianie procesów biznesowych, a także długofalowe zmiany kulturowe. Przykładami symbiozy przemysłowej są parki ekoprzemysłowe.

Źródło: pl.wikipedia.org

for. UBIS

for. UBIS

Symbioza pomiędzy przedsiębiorstwami z różnych sektorów pozwoli firmom oszczędzić energię, a co za tym idzie – również zoptymalizować koszty produkcji. Rozwiąże to problem resztkowej energii, która będzie wykorzystywana, a nie – uwalniana do atmosfery. Doskonałym przykładem tego, jak działa UBIS jest Gdańsk, w którym do ogrzewania chodników przy przystankach autobusowych w zimie wykorzystuje się resztkową energię reaktora z wirującą warstwą cieczy Politechniki Gdańskiej. W ramach projektu na obszarze Południowego Bałtyku zostaną opracowane i będą testowane cztery modele

symbiozy przemysłowej, co korzystnie wpłynie na ekonomię i rozwój regionu oraz środowisko.

Oprócz projektów już rozpoczętych w bieżącym roku będą wdrażane kolejne innowacyjne inicjatywy proekologiczne. Projekt „BAPR (Baltic Phytoremediation)” ma na celu oczyszczenie w regionie Południowego Bałtyku gleby z materiałów chemicznych i szkodliwych cząstek przy wykorzystaniu metody fitoremediacji.

Fitoremediacja – technologia wykorzystująca rośliny wyższe w procesie oczyszczania środowiska (gleby, wód gruntowych i powierzchniowych, osadów ściekowych oraz powietrza).

Źródło: pl.wikipedia.org

Fitoremediacja (a dokładniej – fitoekstrakcja) wykorzystuje zdolność roślin do pobierania zanieczyszczeń z gleby przez korzenie i ich transport do części naziemnej. Rośliny te są potem zbierane i wykorzystywane np. w procesie produkcji biogazu lub do spalania w elektrowniach i ciepłowniach, zmniejszając w ten sposób emisję dwutlenku węgla. Metoda fitoremediacji stanowi zatem ekologiczny i trwały sposób oczyszczenia gleby z substancji szkodliwych dla środowiska oraz zdrowia człowieka, gdyż w przeciwnym razie one by się tam kumulowały, bo np. metale ciężkie nie są biodegradowalne. Projekt BAPR nie tylko testuje tę metodę w trzech miejscach na obszarze Południowego Bałtyku, ale również służy opracowaniu jednolitej procedury fitoremediacji dla całego regionu.

Nowy rok 2020 to nie tylko nowe wyzwania, ale także nowe rozwiązania dofinansowane z programu Interreg Południowy Bałtyk, dzięki czemu zarówno mieszkańcy tego regionu, jak i odwiedzający mogą pozytywnie patrzeć w przyszłość.

JENNIFER BILLOWIE
Wspólny Sekretariat Programu Interreg
Południowy Bałtyk

Nowe technologie w turystyce

Jedni się ich boją, drudzy nie mogą bez nich żyć, a jeszcze inni nie pamiętają świata, w którym ich nie było. Nowe technologie. Ułatwiają obrazowe pokazanie i wytłumaczenie niełatwych do przedstawienia w „tradycyjny” sposób zjawisk. Dla pokolenia urodzonego w XXI wieku są naturalnymi narzędziami użytku codziennego. Niekorzystanie z nich, zwłaszcza w przypadkach, gdy mogłyby przynieść pozytywne efekty, jest wręcz niezrozumiałe. Angażują do procesu poznawczego dodatkowe zmysły, co pomaga przyswoić, zrozumieć oraz zapamiętać daną partię wiedzy. Są jak dynamit – użyte w słusznych celach i rozsądny sposób mogą przynieść wiele korzyści. To narzędzia, które z sukcesem mogą być wykorzystywane przez muzea, centra nauki, akwaria, ogrody zoologiczne i inne atrakcje turystyczne.

też charakterem, rozmiarem, profilem odwiedzających osób oraz wieloma innymi cechami. Jednak chęć bardziej skutecznego dotarcia do odwiedzających jest uniwersalna, niezależnie od powyższych czynników.

Akwarium Gdynskie jest częścią Morskiego Instytutu Rybackiego-Państwowego Instytutu Badawczego oraz członkiem konsorcjum BalticMuseums. Posiada status ogrodu zoologicznego i od prawie pięćdziesięciu lat pokazuje turystom oraz społeczności lokalnej piękno podwodnej przyrody. Działające w ramach Akwarium Gdynskiego Centrum Edukacji prowadzi aktywną edukację ekologiczną.

Projekt „BalticMuseums love IT” jest realizowany w ramach programu Interreg Południowy Bałtyk. Jego całkowity budżet wynosi ok. 1,5 mln euro, a dofinansowanie stanowi 1,2 mln euro. Głównym produktem tego przedsięwzięcia ma być aplikacja webowa, z której goście będą mogli korzystać na własnych telefonach. W ten sposób rozwiązany zostanie problem z dostępnością urządzeń, tradycyjnie wynajmowanych w tego typu ośrodkach. Z punktu widzenia użytkownika nie będzie też wymogu ściągania aplikacji na własny telefon,

fot. Akwarium Gdynskie

Zainteresowanie możliwością wsparcia przemysłu turystycznego nowymi technologiami jest spoiwem łączącym od ponad dekady pasjonatów z rejonu Południowego Bałtyku. Aktualnie grupa ta realizuje projekt „BalticMuseums love IT – nowa marka grywalizacyjnych produktów turystycznych dla zrównoważonego rozwoju dziedzictwa naturalnego i kulturowego destynacji turystycznych”. Liderem tej współpracy jest Uniwersytet Szczeciński, a partnerami – instytucje naukowe oraz atrakcje turystyczne z Niemiec, Litwy, Szwecji, Danii oraz Polski. Wbrew nazwie, przedstawicielami branży turystycznej nie są tu tylko muzea, ale też centra nauki, jak NaturBornholm, czy ogrody zoologiczne, na przykład Akwarium Gdynskie. Jednostki te różnią się nie tylko lokalizacją, ale

fot. Akwarium Gdynskie

gdyż aplikacja webowa otwiera się w przeglądarce internetowej. Zniknie również problem z koniecznością zwalniania miejsca w pamięci telefonu, jak to bywa w przypadku tradycyjnych aplikacji. Zależnie od jednostki, w której aplikacja zostanie wprowadzona, będzie ona pomagać użytkownikom poznawać otaczający świat, jego historię oraz zachodzące procesy, a także

fot. Akwarium Gdynskie

budować świadomość ekologiczną i wrażliwość na przyrodę. Ważnym jej elementem będzie grywalizacja. Wykorzystane zostaną schematy znane z gier, co pozwoli na zwiększenie zaangażowania użytkowników, a dzięki temu jeszcze bardziej efektywną ich edukację.

O tym, że wprowadzenie elementów rywalizacji wpływa pozytywnie na proces edukacji, wiemy na podstawie licznych badań naukowych. Jak bardzo aplikacje grywalizacyjne są w stanie zaangażować swoich użytkowników, słyszeliśmy chyba wszyscy przy okazji gry Pokemon Go, a o to, czy aplikacje dedykowane dla atrakcji turystycznych powinny zawierać elementy zabawy, zapytaliśmy samych turystów. W przypadku Akwarium Gdynskiego aż 88 proc. ankietowanych odpowiedziało twierdząco. Okazuje się zatem, że zastosowanie grywalizacji może zadowolić obie strony – turyści otrzymają elementy zabawy, a pracownicy muzeów – narzędzie, które w angażujący sposób opowie prezentowane historie.

W aplikacji nie zabraknie oczywiście też tak przyziemnych funkcji, jak mapa, co w przypadku bardziej rozbudowanych ekspozycji zapobiegnie gubieniu się turystów i wynikającej z tego frustracji.

Istotne jest, że stworzony w projekcie back-end będzie mógł być wykorzystywany nie tylko przez instytucje zaangażowane w realizację tego przedsięwzięcia, ale też przez inne atrakcje turystyczne, zainteresowane wprowadzeniem tego typu innowacji do swojej organizacji. To duże ułatwienie finansowe oraz logistyczne – pracownicy muzeów nie będą musieli stawiać przed wieloma programistycznymi problemami, gdyż gotowe rozwiązania zostaną im już podane. Taki łatwo dostępny „silnik” do stworzenia własnych, spersonalizowanych aplikacji może stanowić duże wsparcie, zwłaszcza dla małych ośrodków. Bardzo często są to instytucje, posiadające w swoich zasobach kreatywnych, ambitnych pracowników

i niedoceniane zbiory, o których warto opowiedzieć w nowatorski sposób. Problemem bywają tu zwykle pieniądze. W przypadku wykorzystania back-endu stworzonego w ramach projektu „BalticMuseums love IT” koszty opracowania aplikacji będą znacząco mniejsze.

W projekcie ciekawe jest nie tylko samo rozwiązanie, ale też ścieżka dotarcia do niego. Na koncepcję tworzonej aplikacji złożyły się trzy składowe: wiedza i doświadczenie pracowników instytucji, opinia turystów oraz pomysły podsunięte przez młodych programistów podczas serii hackathonów.

Hackathony to maratony programowania, które pozwalają spojrzeć na problemy z innej strony, wyjść z „pudełka” codzienności, pokazać punkt widzenia młodego pokolenia oraz możliwości i rozwiązania technologiczne, o których osoby niepracujące w branży IT mogły nie słyszeć.

Konsorcjum projektowe przeprowadziło serię hackathonów, które pomogły w stworzeniu wizji konstruowanego rozwiązania. Kreatywność oraz pomysłowość uczestników przerosła najśmielsze oczekiwania organizatorów. Jest to kolejne doświadczenie zebrane w toku realizacji projektu oraz w wyniku współpracy konsorcjum BalticMuseums, które pokazało, że warto jest łączyć świat turystyki ze światem nowoczesnych technologii.

fot. Akwarium Gdynskie

Jaki będzie końcowy efekt mariażu bałtyckich muzeów z programistami? Na pewno ciekawy. Sprawdzić to będzie można już w tym roku! Zapraszamy...

GRAŻYNA NIEDOSZYTKO
starszy specjalista ds. promocji
w Akwarium Gdynskim, odpowiedzialna
za wdrożenie projektu „BalticMuseum love IT”

Muzea ponad granicami

fot. Muzeum
„Brama
Frydlandzka”

Dzieląca Polskę i Rosję granica, na której obowiązuje reżim wizowy, nie stanowi przeszkody w nawiązywaniu bliskich relacji pomiędzy sąsiadami. Przykładem takiej wieloletniej współpracy jest partnerstwo między Muzeum Archeologiczno-Historycznym w Elblągu a Muzeum „Brama Frydlandzka” w Kaliningradzie. Transgraniczne działania wdrażane przez obie instytucje podkreślają wspólną historię regionów i trwałe więzy kulturowe łączące miasta.

Nawiązanie współpracy w programie Litwa-Polska-Rosja 2007–2013

Pierwszym przedsięwzięciem zrealizowanym przez obu partnerów był projekt **„Muzea ponad granicami”**, dofinansowany z Programu Współpracy Transgranicznej Litwa-Polska-Rosja 2007–2013. W ramach przeprowadzonej inwestycji w Muzeum Archeologiczno-Historycznym w Elblągu całkowicie zmodernizowano zabytkowy budynek wschodni podzamcza i dziedzińiec. W rosyjskim Muzeum „Brama Frydlandzka” w Kaliningradzie wykonano najpilniejsze prace remontowe oraz ekspertyzy przyległego kompleksu twierdzy. Oba odrestaurowane obiekty zyskały nowe ekspozycje – po dwie w każdym z muzeów – oraz nowoczesne wyposażenie.

Film holograficzny w innowacyjnej technologii

W ramach projektu powstały również dwie bliźniacze instalacje holograficzne, przeznaczone do odtwarzania filmu „Historie ponad granicami”, opowiadającego o wspólnych elementach historii

regionów transgranicznych. Jest to uniwersalny przekaz w innowacyjnej technologii, niestosowanej dotychczas w muzealnictwie europejskim. Projektory wyświetlają obraz na folii projekcyjnej przy wykorzystaniu lustra, dając złudzenie trójwymiarowości prezentowanych obiektów. Instalacje zostały zamontowane zarówno w Muzeum Archeologiczno-Historycznym w Elblągu, jak i w Muzeum „Brama Frydlandzka” w Kaliningradzie.

Krótkometrażowa, trwająca zaledwie 20 minut produkcja pre-

zentuje historię regionów na trójwymiarowym, realistycznym obrazie. Film jest opowieścią niemal pozbawioną słów, opierającą się na skojarzeniach, symbolach i datach. Dzięki temu oglądać go mogą nie tylko miejscowi, ale też goście z różnych zakątków świata. Widz prowadzony jest przez kolejne kluczowe punkty historii Europy, za przykład mając fragment południowego wybrzeża Bałtyku, gdzie pojawiają się i funkcjonują – czasem w ramach jednego państwa, a czasem oddzielnie – dwa miasta: Elbląg i Królewiec. W hologramie wpleciono liczne efekty specjalne m.in. w postaci odtworzonej cyfrowo

fot. Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Elblągu

osady wikingów w Truso, zamków krzyżackich w Prusach, rekonstrukcji statków i samochodów produkowanych w przemysłowym Elblągu na początku minionego wieku. Wszystko pojawia się, znika i przetwarza w ogniu, dymie oraz przy reagujących na dźwięki fotelach widzów. Dzięki tym efektom film zyskał popularność nie tylko w gronie dorosłych odbiorców, ale również wśród najmłodszych. *Podczas jednej z projekcji filmu holograficznego „Historie ponad granicami”*

7-letnia dziewczynka wzruszyła się. Zapytana dlaczego, odpowiedziała, że jest jej przykro, bo zniszczono takie piękne miasto. Taka emocjonalna reakcja u dziecka pokazała nam, że historia zaprezentowana w nowoczesnej technologii może być nie tylko atrakcyjna, ale przede wszystkim ciekawa i zrozumiała, nawet dla najmłodszych widzów – powiedziała Agnieszka Sławińska, kierownik projektu „Muzea ponad granicami” z Muzeum Archeologiczno-Historycznego w Elblągu.

Inne osiągnięcia w projekcie

Dzięki współpracy muzeów został wydany przewodnik turystyczny po atrakcjach Elbląga i Kaliningradu. Publikacja, dostępna nieodpłatnie dla

granicami II” realizowany jest dzięki dofinansowaniu z Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Rosja 2014–2020.

W ramach przedsięwzięcia zaplanowano działania inwestycyjne obejmujące prace budowlane i restauratorskie w Muzeum „Brama Frydlandzka” w Kaliningradzie, otwarcie strefy multimedialnej w Centrum Spotkań Europejskich „Światowid” oraz stworzenie przyjaznych przestrzeni zewnętrznych na terenie obu muzeów. Projekt zakłada także produkcję filmu holograficznego, który będzie prezentowany w obu muzeach za pośrednictwem instalacji zakupionych w poprzedniej edycji projektu. Partnerzy planują również rozbudowę istniejących oraz budowę nowych ekspozycji, digitalizację i udostępnienie obiektów muzealnych. Do najistotniejszych działań należy przeprowadzenie wywiadów z powojennymi mieszkańcami Elbląga i Kaliningradu, które zostaną następnie zaprezentowane na muzealnych wystawach, nawiązujących do realiów życia w obu miastach w czasach pionierskich, obejmujących pierwszą dekadę po 1945 roku.

fot. Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Elblągu

turystów i mieszkańców obu miast, zachęca odbiorców do odwiedzenia kraju po drugiej stronie granicy. Opracowano również strategię współpracy, wyznaczając kierunki działań muzeów na kolejne lata. Wspólny program edukacyjny umożliwił uczniom z obu miast poznanie historii oraz walorów turystycznych całego regionu transgranicznego.

Uzyskane przez projekt dofinansowanie z programu w wysokości 3,5 mln euro umożliwiło przekształcenie lokalnych muzeów w atrakcyjne produkty turystyczne o charakterze transgranicznym, które przyciągają turystów nie tylko z Polski i z Rosji, ale również z całego świata.

Kontynuacja współpracy w programie Polska-Rosja 2014–2020

Sukces pierwszej części przedsięwzięcia, dzięki któremu muzea nawiązały trwałe relacje i mogły zaprezentować wspólne dziedzictwo obu miast, sprawił, że podjęto decyzję o kontynuacji współpracy i poszerzeniu jej o nowego partnera, którym jest Centrum Spotkań Europejskich „Światowid”. Kolejny etap projektu pod nazwą „Muzea ponad

fot. Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Elblągu

Uzyskane z programu dofinansowanie w wysokości 1,7 mln euro umożliwi zwiększenie dostępności oferty muzeów dla osób niepełnosprawnych, starszych oraz rodzin z dziećmi, a także przyczyni się do popularyzacji oferty obu instytucji.

AGNIESZKA SŁAWIŃSKA
Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Elblągu

KATARZYNA WANTOCH-REKOWSKA
Wspólny Sekretariat Techniczny
Programu Współpracy Transgranicznej
Polska-Rosja 2014–2020

Kultura wrażliwa na pograniczu polsko-słowackim

Osiem regionalnych muzeów, działających na małopolskim i śląskim pograniczu Polski oraz Słowacji, poprawi swoją dostępność dla odwiedzających dzięki wsparciu z Programu Współpracy Transgranicznej Interreg V-A Polska-Słowacja lata 2014–2020.

Głównym celem projektu „**Muzea otwarte – rozszerzenie możliwości programowych instytucji kultury pogranicza polsko-słowackiego**” jest wspólna ochrona, wzmocnienie i rozwój materialnego oraz niematerialnego dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego poprzez modernizację, rozbudowę i remont konserwatorski obiektów muzealnych. Realizacja przedsięwzięcia została zaplanowana na lata 2018–2020. Całość prac zostanie wkrótce zakończona. Wtedy poprawi się dostępność obiektów muzealnych (w tym muzeów typu skansenowskiego), a także ich otoczenia dla osób z niepełnosprawnością ruchową oraz specjalnymi potrzebami.

rozbudowa i zmodernizowanie szesnastu obiektów infrastruktury, w tym trzech na Słowacji (Oravský Podzámok, Pribylina) oraz trzynastu w Polsce (Wygiełzów, Zakopane, Nowy Sącz, Krynica, Szczawnica, Zubrzyca Górna, Szymbark, Czechowice-Dziedzice).

Przedsięwzięcie wpisuje się w zainicjowaną w 2016 roku przez samorząd małopolski koncepcję „kultury wrażliwej”, czyli działań na rzecz podniesienia poziomu otwartości i dostępności instytucji kultury dla osób z niepełnosprawnościami sensorycznymi oraz ruchowymi.

Remonty konserwatorskie oraz modernizacja budynków ma ułatwić dostępność dla zwiedzających. Przede wszystkim jednak zainicjowano zmianę podejścia instytucji kultury do osób z niepełnosprawnościami. W związku z tym przewidziano poszerzenie oferty obiektów poprzez stworzenie w nich edukacyjnych parków, ogrodów sensorycznych czy ścieżek przyrodniczych.

Jest to pierwszy projekt z terenu pogranicza polsko-słowackiego odpowiadający na potrzeby osób z niepełnosprawnościami w sposób kompleksowy, nowoczesny oraz z wykorzystaniem wyników badań społecznych.

Wrażliwi na wszystkie zmysły

Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu do końca 2019 roku gruntownie zmodernizowało i wyremontowało zabytkowy budynek Muzeum Niki-fora w Krynicy-Zdroju.

fol. Muzeum Niki-fora
w Krynicy-Zdroju

Wartość projektu: 13,3 mln zł

Dofinansowanie z UE: 10,4 mln zł

Źródło finansowania: Program Współpracy Transgranicznej Interreg V-A Polska-Słowacja lata 2014–2020

Typ projektu: Działanie 1.1. Zwiększenie poziomu zrównoważonego wykorzystania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego przez odwiedzających i mieszkańców

Partnerzy projektu:

- Partner wiodący – Muzeum Dwory Karwacjanów i Gładyszów w Gorlicach oraz
- Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu,
- Muzeum Nadwiślański Park Etnograficzny w Wygiełzowie i Zamek Lipowiec,
- Miejski Dom Kultury w Czechowicach-Dziedzicach (województwo śląskie),
- Oravské múzeum Pavla Országha Hviezdoslava v Dolnom Kubíne,
- Liptovské múzeum v Ružomberku,
- Muzeum – Orawski Park Etnograficzny w Zubrzycy Górnej,
- Muzeum Tatrzańskie im. dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem.

Regionalne muzea bardziej dostępne

Efektom projektu „Muzea otwarte – rozszerzenie możliwości programowych instytucji kultury pogranicza polsko-słowackiego” będzie

fot. Muzeum Okręgowe
w Nowym Sączu

W Nowym Sączu w Miasteczku Galicyjskim pod koniec wakacji minionego roku został oddany do użytku ogród edukacyjno-sensoryczny. Wyposażony on został w obiekty oddziałujące na różne zmysły – w szczególności dotyk, słuch i węch, takie jak m.in.: „ścieżka bosych stóp”, konstrukcje z dzwonkami i kołatkami, ekspozycja plenkowa z minizagrodami wiejskimi, szumiące trawy i kwiaty oraz skrzynie z roślinami charakterystycznymi dla kuchni, medycyny oraz obrzędowości ludowej. Oprócz części sensorycznej w ogrodzie znajdują się także huśtawki, pomosty oraz piaskownica.

Oddział w Szlachtowej należący do Muzeum Pienińskiego również może się już poszczycić nowym ogrodem edukacyjno-sensorycznym. Dawny budynek garażowy zaadaptowano na magazyn studyjny wraz z zapleczem socjalno-sanitarnym dostosowanym do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Nową ścieżkę przyrodniczą zaprojektowano i skonstruowano także w Muzeum – Orawskim Parku Etnograficznym w Zubrzycy Górnej. Przygotowany został mobilny kącik edukacyjny z ludowymi zabawkami dla dzieci, zagroda ze zwierzętami, jak również ekspozycja w Chałupie Dziubka pełniąca m.in. funkcję sali multimedialnej, gdzie można obejrzeć film edukacyjny z audiodeskrypcją w dwóch wersjach językowych – polskiej i słowackiej, a także w języku migowym.

W Skansenie Wsi Pogórzańskiej w Symbarku, należącym do zespołu Muzeum Dwory Karwacjanów i Gładyszów w Gorlicach, zaplanowano edukacyjny park historii budownictwa ludowego oraz maszyn z pogranicza polsko-słowackiego. Zorganizowana zostanie tam również wystawa „Pogórzanie i sąsiedzi – stroje ludowe z regionów Polski i Słowacji”.

Muzeum Nadwiślański Park Etnograficzny w Wygiełzowie, obejmujące też Zamek Lipowiec, zaplanowało skonstruowanie ogrodu sensorycz-

nego, pełniącego funkcję rekreacyjną, spacerową, terapeutyczną oraz edukacyjną. Również istniejący rynek zostanie na nowo zaadaptowany i uporządkowany. Rozpoczęcie prac budowlanych przewidziano na początek 2020 roku.

fot. Muzeum Dwory Karwacjanów
i Gładyszów w Gorlicach

Muzeum Tatrzańskie im. dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem z myślą o osobach z niepełnosprawnościami przygotowało narzędzia, które przez materię i strukturę będą tworzyć język opisujący zasób zgromadzony w Muzeum Stylu Zakopiańskiego. Dla osób niewidzących i słabowidzących powstaną m.in. miniaturowe makiety najważniejszych obiektów w stylu witkiewiczowskim, zaopatrzone w brailłowski opis. Najważniejsze portrety autorstwa Witkacego zostaną zaprezentowane w technice tyflografii, dostępnej dla niewidzących.

fot. Muzeum Dwory Karwacjanów
i Gładyszów w Gorlicach

Rezultaty

Przeprowadzone w ośmiu partnerskich instytucjach kultury przedsięwzięcia poprawią dostępność fizyczną, programową i technologiczną muzeów objętych projektem. Dzięki modernizacji, rozbudowie oraz remontom konserwatorskim obiektów oraz ich otoczenia, a także uruchomieniu nowych wystaw czy miejsc wypoczynku i rekreacji, oferta muzeów będzie bardziej dostępna m.in. dla rodziców i opiekunów z dziećmi, niewidomych i słabowidzących, niesłyszących i słabosłyszących, osób z autyzmem oraz ADHD, co także przełoży się na wzrost liczby odwiedzających!

ADAM MACIEJEWSKI

Nowoczesna technologia na polsko-ukraińskim pograniczu

Innowacyjne urządzenia od dwóch lat istotnie pomagają polskim i ukraińskim specjalistom patrolować granicę oraz udzielać szybkiej pomocy turystom wędrującym po Karpatach. Tym, co połączyło obydwa działania, jest wykorzystanie unijnych środków z Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina 2014–2020.

Monitorowanie przejść granicznych

W projekt „Operacyjne monitorowanie wizualne przejść granicznych (BCPmonitoring)” zaangażowały się wspólnie polskie i ukraińskie jednostki ochrony granic. Beneficjentem jest Państwowa Straż Graniczna Ukrainy, a konkretnie jej trzy przygraniczne oddziały: łucki, mościski oraz lwowski. W ramach programu Polska-Białoruś-Ukraina realizowane są cztery inicjatywy. Głównie przedsięwzięcie wykorzystuje nowoczesną technologię obserwacji z użyciem dronów. Kolejne dotyczą wzmocnienia nadzoru nad trzema odcinkami granicy. Ogólnym celem BCPmonitoringu jest stworzenie nowoczesnego systemu wymiany informacji oraz poprawa współdziałania służb granicznych Ukrainy i Polski przy ochronie granic. Projekt rozpoczął się w sierpniu 2018 roku i zgodnie z umową grantową zakończy się w sierpniu 2020 roku.

Projekt „BCPmonitoring” ma na celu wzmocnienie prowadzonych przez jednostki ochrony granic elektronicznych form nadzoru nad pograniczem polsko-ukraińskim i finansowany jest z Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina 2014–2020.

Wartość projektu wynosi 20,3 mln zł, a kwota dofinansowania z funduszy europejskich to 19,2 mln zł.

Wyposażenie posterunków straży granicznej w nowy sprzęt obserwacyjny zwiększy skuteczność nadzoru „zielonej” granicy i umożliwi przekierowanie większej liczby strażników do pracy na przejściach granicznych. To zaś pozwoli na skrócenie czasu odprawy granicznej, co zwiększy dobową przepustowość na przejściach granicznych o kilka tysięcy osób. Przed dwoma laty zawarto umowy w zakresie dostaw i usług. Do

oddziałów Państwowej Służby Straży Granicznej Ukrainy we Lwowie i w Łucku dostarczono pierwszą partię bezzałogowych maszyn powietrznych (UAV). Kolejne dotarły do Łucka pod koniec maja ubiegłego roku. Następnie funkcjonariusze straży granicznej zostali przeszkoleni w obsłudze tych urządzeń. Drony wyposażone są w cyfrowe kamery wideo i kamery termowizyjne. Czas ich lotu sięga dwóch godzin, zaś możliwy do osiągnięcia pułap to nawet 2 km. Ułatwiają one wykrywanie przemytu przy użyciu małych samolotów, latających na wysokości do 1,5 km, czyli poniżej zasięgu radarów.

Nadbużański Oddział Regionalny Straży Granicznej RP został głównym odbiorcą działań służących modernizacji monitoringu wokół przejścia granicznego Hrebenne. Straż otrzymała system złożony z 16 kamer termowizyjnych i dziennych oraz transmisji danych do punktu dowodzenia. Objęty nim zostanie odcinek o długości 4 km granicy, która przylega do przejścia granicznego. Ponadto rozszerzona zostanie funkcjonalność cyfrowego systemu radiowego, aby za pośrednictwem operatora GSM umożliwiał on komunikację w obszarach, w których zasięg systemu radiowego nie jest zapewniony.

Transgraniczna pomoc w górach

Już od kilku lat Grupa Bieszczadzka GOPR współpracuje z ukraińskimi ratownikami górskimi. Dzięki temu możliwe jest szybsze dotarcie do poszkodowanych turystów znajdujących się na terenie, do którego lepszy dostęp jest tylko z jednej strony granicy. Ratownicy gotowi są nieść pomoc. Brakuje jednak sprzętu oraz odpowiedniej bazy lokalowej.

W celu usprawnienia akcji ratowniczych podejmowanych przez ratowników bieszczadzkich na pograniczu polsko-ukraińskim przygotowany został projekt „SOS – Rescue – centrum szkoleniowe do organizowania i prowadzenia transgranicznych akcji ratowniczych”. Przedsięwzięcie jest bezpośrednio związane z celem tematycznym Bezpieczeństwo Programu Polska-Białoruś-Ukraina – Priorytet 3.2 Podejmowanie wspólnych wyzwań związanych z bezpieczeństwem. Przewiduje sprostanie wspólnym polsko-ukraińskim wyzwaniom w zakresie bezpieczeństwa, w tym podniesienie kwalifikacji personelu odpowiedzialnego za akcje ratownicze i rozwijanie zdolności skutecznego uczestniczenia we wspólnych akcjach. Wiosną 2018 roku Wspólny Komitet Monitorujący zatwierdził wyniki pierwszego naboru wniosków złożonych w celu tematycznym Bezpieczeństwo. Projekt „SOS – Rescue” zdobył 96 punktów, zajmując drugie miejsce na liście rankingowej.

Polsko-ukraiński system ratownictwa górskiego powstaje w dużej mierze dzięki wsparciu uzyskanemu z Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina 2014–2020.

Wartość projektu „SOS – Rescue” wynosi 7,8 mln zł, z czego dofinansowanie z funduszy europejskich to 7 mln zł.

Projekt przewiduje współpracę Bieszczadzkiej Grupy GOPR, Lwowskiej Regionalnej Służby Kontroli i Ratownictwa Stowarzyszenia Turystyczno-Sportowego Ukrainy (LRSKRSTU) i gminy Ustrzyki Dolne. W celu skrócenia czasu związanego z mobilizacją oraz zwiększenia skuteczności transgranicznych akcji ratowniczych w Bieszczadach powstanie centrum koordynacji i szkoleń. Na potrzeby centrum koordynacyjno-szkoleniowego zaplanowano adaptację budynku w Równi w Polsce oraz modernizację obiektów w Sławsku na Ukrainie w celu utworzenia tam centrum szkoleniowo-ratowniczego. Ponadto zostanie zakupiony sprzęt szkoleniowy i ratunkowy dla SOS – Fundacji ratowniczej Grupa Bieszczadzka GOPR oraz LRSKRSTU. W planach jest przeprowadzenie szkoleń dla ratowników i ochotniczych straży pożarnych oraz zorganizowanie imprez publicznych w celu podniesienia świadomości na temat bezpieczeństwa w górach. Dodatkowo zostanie zakupiony pojazd służący koordynacji akcji w górach, sprzęt medyczny, lawinowy, ewakuacyjny, specjalistyczna odzież, elektryczne rowery oraz dwa drony z kamerą termowizyjną. Ratownicy z Polski i Ukrainy wspólnie wezmą udział w szkoleniach z zakresu medycyny ratowniczej, łączności i koordynacji akcji oraz kursach pilotowania dronów.

ADAM MACIEJEWSKI

fol. Projekt
„BCPmonitoring”

Współpraca dla innowacji

W ramach Programu Współpracy INTERREG Polska-Saksonia 2014–2020 zrealizowany został projekt pn. „Wsparcie transgranicznej i wspierającej innowację współpracy na polsko-saksońskim pograniczu InnoCoopPolSax”, współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Okres realizacji projektu: 1.01.2017–28.02.2019

Budżet projektu: ok. 358 tys. euro

Partner wiodący: Saksońska Agencja Wspierania Gospodarki (Wirtschaftsförderung Sachsen GmbH)

Partnerzy projektu:

- Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego SA
- Inkubator Innowacji i Przedsiębiorczości (Technologie- und Gründerzentrum Bautzen GmbH)

Otwartość na współpracę przyczynia się do tworzenia innowacyjnych rozwiązań. Z tego względu tak ważna jest wzajemna wymiana doświadczeń pomiędzy polskimi, czeskimi i niemieckimi partnerami.

Projekt „InnoCoopPolSax” miał na celu wsparcie współpracy transgranicznej w zakresie innowacyjności na polsko-saksońskim pograniczu. To właśnie innowacje są bowiem dla małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) ważnym czynnikiem sukcesu. Dzięki nim mogą stawić czoła coraz bardziej intensywnej, światowej konkurencji.

Partnerzy projektu inicjowali, wspierali i poszerzali partnerstwa transgraniczne MŚP oraz organizacji sieciowych, w takich obszarach wysokotechnologicznych jak: budowa maszyn i urządzeń, branża samochodowa, obróbka tworzyw sztucznych i obróbka metalu, IT, automatyzacja, elektronika.

Wychodząc z założenia, że na pograniczu polsko-saksońskim w małych i średnich przedsiębiorstwach istnieją niewykorzystane potencjały w zakresie innowacyjności (z których przedsiębiorcy albo często nie zdają sobie sprawy, albo według aktualnego stanu wiedzy nie posiadają wystarczających możliwości), partnerzy projektu postanowili podjąć działania mające uwrażliwić firmy, organizacje sieciowe oraz instytucje publiczne na powyższe kwestie.

W ramach projektu zrealizowane zostały trzy wydarzenia informacyjne i wspierające nawiązywanie współpracy oraz jedna konferencja końcowa:

- Wschodniosaksońskie Dni Branży Maszynowej w Bautzen,

- 24. Polsko-Niemiecko-Czeskie Forum Kooperacji Firm w Szklarskiej Porębie,
- 25. Polsko-Niemiecko-Czeskie Forum Kooperacji Firm i konferencja końcowa w Szklarskiej Porębie.

Wszystkie wymienione wydarzenia stanowiły fantastyczną okazję do nawiązania międzynarodowych kontaktów biznesowych, szczególnie dla mikro-, małych i średnich przedsiębiorców z branży IT, metalowej, budowy maszyn oraz automatyki przemysłowej.

Na szczególną uwagę zasługuje Polsko-Niemiecko-Czeskie Forum Kooperacji. Wydarzenie to jest organizowane od 1993 roku i cieszy się coraz większą popularnością.

Forum Kooperacji składa się z dwóch części – seminaryjnej oraz giełdy kooperacyjnej, podczas której trwają rozmowy bilateralne (B2B) pomiędzy przedsiębiorcami, a także z udziałem jednostek badawczo-rozwojowych. W ciągu kilku godzin odbywa się ponad 400 rozmów biznesowych. Jest to największa giełda kooperacji w regionie.

W obecnych czasach warto tworzyć biznes, w którym chodzi o coś więcej niż wyłącznie o maksymalizację zysku. Otwartość, współpraca, a w efekcie innowacyjne rozwiązania – dzięki tym wartościom biznes nabiera sensu.

Rywalizacja jest ważna, bo motywuje do rozwoju i pobudza innowacyjność. Jednak to kooperacja zapewnia dostęp do wiedzy, doświadczenia i poszerzania rynków zbytu czy ekspansji zagranicznej. Obecność tylu firm na Forum udowadnia, że współpraca z konkurencją jest nie tylko

możliwa, ale też bardzo opłacalna – szczególnie w przypadku małych firm, którym w pojedynkę trudniej zdobywać nowe rynki zbytu. Początkowo były to spotkania polsko-saksońskie. Później dołączyli do nas partnerzy z Czech. W ciągu tych lat przyczyniliśmy się do rozwoju przedsiębiorczości na pograniczu, bo przecież dzisiejsze, dobre polsko-niemieckie i polsko-czeskie relacje gospodarcze nie wzięły się znikąd – mówi Piotr Miedziński, prezes zarządu KARR SA. Podkreśla on, że Forum z biegiem lat wyrobiło sobie dobrą markę wśród menadżerów. Polscy przedsiębiorcy chętnie poszukują zagranicznych kontaktów za naszym pośrednictwem. Początkowo trudniej było zapraszać przedstawicieli biznesu z Niemiec i Czech. To się zmieniło. Obecnie ponad połowa gości to przedsiębiorcy z zagranicy. Zwiększył się też zasięg Forum. Przyjeżdżają do nas przedstawiciele nie tylko lokalnych firm. Współpracujemy już z przedsiębiorcami z całego Dolnego Śląska i innych części Polski – dodaje Miedziński.

Polscy przedsiębiorcy również dostrzegają liczne korzyści osiągnięte dzięki relacjom nawiązanym podczas Forum.

Jesteśmy tu po raz drugi. W ubiegłym roku poznaliśmy na Forum firmę z Czech. Czeski kontrahent zajmuje się obecnie serwisowaniem naszych maszyn – mówi Beata Kłos z firmy Sitech z Polkowic. – To duży dostawca foteli dla aut z koncernu Volkswagena.

W tym roku poznałam inną interesującą firmę czeską, która specjalizuje się m.in. w spawaniu laserowym i zagadnieniach związanych z tekstyliami. Liczymy na współpracę w zakresie badania jakości naszych produktów – dodaje Beata Kłos.

Mariusz Fedoruk z wałbrzyskiej firmy Eco Fix – producenta opakowań z tektury – twierdzi: *Spotkania bezpośrednie to najlepsza forma nawiązania kontaktu, stąd nasza obecność na Forum.*

Firma Droper Logistic ze Świebodzic już po raz piąty bierze udział w Forum. *Podczas poprzednich edycji pozyskaliśmy kilku klientów, z którymi współpracujemy do dziś. Forum jest ważną inicjatywą, warto być tu obecnym – uważa Lilianna Żylska-Dłużniewska, prezes zarządu Droper Logistic. Ważne jednak, by wcześniej przygotować się do rozmów z potencjalnymi klientami i podczas spotkań zaproponować już konkretne rozwiązania – dodaje.*

W ramach projektu „InnoCoopPolSax” zrealizowano także 10 audytów innowacyjności w MŚP z powiatu jeleniogórskiego, co poskutkowało wdrożeniem zaleceń wspierających potencjał innowacji w firmach.

Bezpłatny pakiet doradczy dotyczył analizy i optymalizacji potencjału innowacyjności w przedsiębiorstwach. Pakiet obejmował audyt innowacyjności oraz zalecenia przygotowane na podstawie wyników audytu. Korzyści, jakie wynikły dla firm, które wzięły udział w audycie, to: indywidualna ocena procesów innowacyjnych w MŚP, konkretne zalecenia dotyczące realizacji projektów podnoszących efektywność innowacji, wsparcie intensyfikacji kontaktów kooperacyjnych i transferu wiedzy oraz impulsy w zakresie poprawy konkurencyjności przedsiębiorstwa.

Dzięki takim inicjatywom, jak opisane powyżej, polskie małe i średnie firmy zyskują możliwość szybszego rozwoju oraz lepszego wykorzystania swojego innowacyjnego potencjału.

MARTA LIPNICKA

Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego SA

ul. 1 Maja 27, 58-500 Jelenia Góra

tel. +48 75 75 27 500

e-mail: biuro@karr.pl

www.karr.pl

Najlepsze europejskie projekty nagrodzone

W październiku ubiegłego roku podczas Europejskich Dni Regionów i Miast Komisja Europejska już po raz kolejny ogłosiła zwycięzców konkursu RegioStars, w którym wyróżnia wybitne projekty w obszarze polityki spójności. Tym razem zwycięzcą w jednej z pięciu kategorii został polski projekt z województwa zachodniopomorskiego.

Co roku Komisja Europejska nagradza projekty współfinansowane ze środków unijnych, wyróżniające się nie tylko wysokim poziomem merytorycznym oraz realizacyjnym, ale również prezentujące nowe podejście do rozwoju regionalnego. Nagrody – wręczane w trakcie uroczystej ceremonii RegioStars Awards w Brukseli – przyznawane są w pięciu kategoriach tematycznych:

- wspieranie transformacji cyfrowej,
- łączenie zielonej, niebieskiej i szarej infrastruktury,
- zwalczanie nierówności i ubóstwa,
- budowanie miast odpornych na zmianę klimatu,
- modernizacja służby zdrowia.

Zgłoszone w pierwszej połowie każdego roku projekty są oceniane przez jury złożone z czołowych przedstawicieli środowisk akademickich. To oni wybierają zwycięzców kategorii głównych. Na swój ulubiony projekt, spośród nominowanych, może zgłaszać również każdy obywatel Unii Europejskiej, przyczyniając się tym samym do wyboru laureata, który otrzymuje nagrodę publiczności.

Polski sukces

Zwycięstwem w kategorii „zwalczanie nierówności i ubóstwa” w ostatniej edycji konkursu RegioStars pochwalić się może Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego, którego projekt „Dobre Wsparcie” został zrealizowany – przy współpracy z partnerami – w latach 2018–2019 i uzyskał unijne dofinansowanie w wysokości ponad 2 mln euro.

Program „Dobre Wsparcie” to kompleksowe i innowacyjne rozwiązanie wykorzystujące wieloletnie doświadczenie pracowników systemu pomocy społecznej oraz samorządów, oparte na najnowszych technologiach. W ramach projektu oferowane były sąsiedzkie usługi opiekuńcze w nowoczesny sposób, gdyż dzięki zastosowaniu

innowacyjnej technologii P2P (*peer-to-peer*) opiekunowie społeczni i wolontariusze mogli zgłaszać swoją dyspozycyjność, z czego później korzystały osoby potrzebujące, zamieszkałe w danej okolicy, a zainteresowanie skorzystaniem z usług wsparcia wysyłali sami lub za pośrednictwem rodziny czy bliskich prośbę o pomoc. To znacznie usprawniło system świadczeń opieki i usług społecznych.

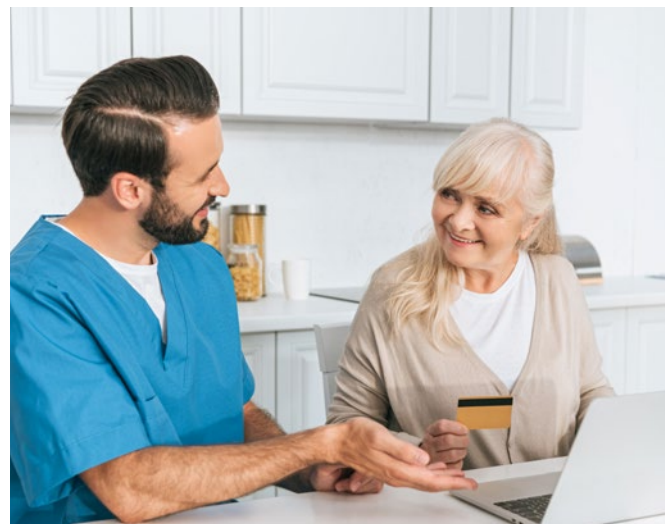

foto: depositphotos

Oprócz cyfrowej części, projekt „Dobre Wsparcie” oferował szkolenia dla pracowników opieki, a także rodzin i przyjaciół osób niesamodzielnych, tzw. mieszkania wytnieniowe, a nawet remonty mieszkań osób potrzebujących.

Mieszkanie wytnieniowe jest miejscem, gdzie opiekunowie osób niesamodzielnych mogą zostawić swoich podopiecznych na określony czas pod opieką wyspecjalizowanych opiekunów.

– Pracuję jako opiekunka od trzech miesięcy. Dzięki pracy z osobami starszymi i niepełnosprawnymi w ramach projektu „Dobre Wsparcie” poznaję problemy innych, a jednocześnie spędzam cenny czas z moimi sąsiadami. Nauczyłam się również zarządzać własnym czasem, tak by wystarczyło go na pomoc osobom

potrzebującym – chwaliła projekt jedna z opiekunek biorących w nim udział Katarzyna Pawlos.

Zielona energia

Zwycięzcą kategorii „wspieranie transformacji cyfrowej” został projekt „**Energy Cells GR**”, realizowany w ramach współpracy transgranicznej pomiędzy Niemcami, Belgią, Francją oraz Luk-

tej inicjatywy opracowano nowy, innowacyjny materiał do murowania przy zastosowaniu sta-
rożytnej metody budowania z ziemi i włókien. Zidentyfikowano mieszanki kolb, które wykorzystane w materiałach budowlanych spełniają francuskie i brytyjskie wymogi dotyczące izolacji, jakości powietrza oraz stabilności. Z wytworzonych materiałów wybudowano budynki demonstracyjne. Według projektu badaczy dom zbudowany ze zmodernizowanej kolby może być ogrzewany przy użyciu mniejszej ilości energii niż dom konwencjonalny.

W budownictwie zużywa się 40 proc. wytwarzanej energii w Europie. Jednak domy typu „cob” (kolba) są zwykle budowane z lokalnych włókien ziemi i roślin, w tym odpadów rolniczych, które mogą zaoszczędzić do czterech ton dwutlenku węgla na dom (transport) i są znacznie mniej emisyjne niż beton, cegła oraz tworzywa sztuczne.

Wydajność energetyczna

Wspólny projekt Belgii, Francji, Niemiec, Holandii i Wielkiej Brytanii „**Climate Active Neighbourhoods (CAN)**” otrzymał nagrodę w kategorii „budowanie miast odpornych na zmianę klimatu”. Promował on lokalne strategie zwiększania wydajności energetycznej dla gospodarstw domowych na ubogich obszarach miejskich. Wspierał działania oddolne na obszarach ubogich. W punktach pomocy i podczas wizyt domowych doradzano mieszkańcom, jak efektywnie ogrzewać domy. Z kolei w Wielkiej Brytanii projekt wsparł społeczne finansowanie elektrowni słonecznej.

Po trzech latach projekt pomógł ponad 1,3 tys. gospodarstwom domowym poprawić klasyfikację energetyczną, oszczędzając rocznie 526 ton gazów cieplarnianych. Realizatorzy „CAN” przewidują, że to podejście obejmie 50 miast jeszcze pięć lat po zakończeniu projektu, umożliwiając 18,5 tys. gospodarstw domowych zaoszczędzić 2,4 tys. ton gazów cieplarnianych każdego roku, przy możliwym podwojeniu liczby beneficjentów oraz oszczędności w ciągu dziesięciu lat.

Chirurgia robotyczna

W kategorii „modernizacja służby zdrowia” nagrodę otrzymało Orsi Academy – centrum szkoleń i wiedzy specjalistycznej z Belgii za wykorzystanie nowych technik w małoinwazyjnych operacjach oraz chirurgii robotycznej.

DOMINIK KRZYSZTOFOWICZ

semburgiem. Naukowcy z tych czterech krajów opracowali i przetestowali koncepcję regionalnego ogniwa energetycznego, integrującego różne źródła energii odnawialnej w postaci elektrowni wiatrowych oraz słonecznych. W przedsięwzięciu brały udział zarówno domy jednorodzinne, mali przedsiębiorcy z instalacjami słonecznymi na dachach, jak i duże elektrownie. W tych pierwszych zamontowano inteligentne liczniki, mierzące zużycie energii.

Projekt miał na celu stworzenie międzyregionalnego systemu, w którym nadmiar energii jest gromadzony w słoneczne i wietrzne dni, a następnie wykorzystywany, gdy popyt przekracza produkcję. Gdyby w jednym z regionów zabrakło energii, to mógłby ją czerpać z systemu w innym regionie. W ten sposób odbiorcy energii mieliby zawsze do niej dostęp.

W projekcie ruchy energii były symulowane. Wyniki są dostępne dla przedstawicieli administracji państwowej oraz firm energetycznych, które mogą wprowadzić system w życie.

Budulec z ziemi i włókien

Projekt z Francji i Wielkiej Brytanii „**CobBauge**” otrzymał nagrodę w kategorii „łączenie zielonej, niebieskiej i szarej infrastruktury”. W ramach

fot. depositphotos

Wydarzenia CPE

II Forum Słowackie

W dniu 5 lutego 2020 r. w Jasionce k. Rzeszowa odbyło się II Forum Słowackie. Wspólny Sekretariat Techniczny programu Interreg V-A Polska-Słowacja 2014–2020 brał aktywny udział w wydarzeniu.

Podczas Forum prezentowany był projekt „Szlak Maryjny – Światło ze Wschodu” oraz publikacje programowe.

W ramach sześciu paneli tematycznych dyskutowano na tematy związane z **czystym środowiskiem, funduszami europejskimi i polityką regionalną, potrzebami rynku pracy, a także podejmowano zagadnienia dotyczące dyplomacji kulturalnej oraz turystyki**. W Forum wzięli udział między innymi **samorządowcy, parlamentarzyści, przedstawiciele uczelni oraz dyplomaci**.

Program Interreg Polska-Słowacja był partnerem panelu dyskusyjnego „Sąsiedzi zza Tatr – współpraca transgraniczna” moderowanego przez pana Rafała Balińskiego, dyrektora Departamentu Współpracy Terytorialnej w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej. W dyskusji uczestniczyli:

- Peter Dobeš, wicemarszałek województwa żylińskiego;
- Tibor Csenger, wicemarszałek województwa nitrańskiego;
- Martin Fedor, poseł Zgromadzenia Narodowego Republiki Słowackiej;
- Milan Majerský, marszałek województwa preszowskiego;
- Roman Malatinec, wicemarszałek województwa bańskobystrzyckiego;
- Jerzy Polaczek, poseł na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej;
- Bogusław Waksmundzki, przewodniczący Rady Związku Euroregion Tatrzy.

Uczestnicy panelu poruszyli najważniejsze kwestie współpracy transgranicznej, również z perspektywy regionów. Dyskusję otworzył Bogusław Waksmundzki, dzieląc się informacjami na temat dotychczasowych **efektów działań Euroregionów**. Milan Majerský podjął temat **ruchu turystycznego** na obszarze polsko-słowackiego pogranicza, **transportu drogowego i kolejowego** oraz konieczności ich dalszego rozwoju. Peter Dobeš zwrócił uwagę na potrzebę transgranicznej współpracy samorządów regionalnych w zakresie rozwoju transportu, w tym tzw. dojazdów czasowych (do pracy). Roman Malatinec mówił o **produktach turystycznych** rozwijanych w ramach programu Węgry-Słowacja oraz potencjale turystycznym województwa bańskobystrzyckiego. Wyraził także chęć nawiązania współpracy w ramach inicjatyw podejmowanych w programie Polska-Słowacja. Z kolei Jerzy Polaczek, członek sejmowej Komisji Infrastruktury, mówił o istocie **decyzji strategicznych** w kwestii transportu, wskazując na potrzebę wypracowania rządowych strategii transportu na obszarze pogranicza. Zaznaczył, że w ramach strategii ważna

będzie stabilność połączeń, przede wszystkim kolejowych. Martin Fedor potwierdził zasadność strategicznego podejścia do rozwoju transportu transgranicznego oraz **wyraził zadowolenie z faktu podjęcia aktywnej współpracy na szczeblu rządowym w zakresie rozwoju infrastruktury transportowej**. Podkreślił również celowość kontynuacji inwestycji finansowanych z programu Interreg, jako przedsięwzięć towarzyszących dużym inwestycjom infrastrukturalnym. W tym kontekście zasadne jest przeprowadzenie analiz, które wskażą najbardziej pożądane kierunki inwestowania środków finansowych. Tibor Csenger mówił o dotychczasowych **inwestycjach infrastrukturalnych** na słowacko-węgierskim pograniczu, z których większość dotyczyła **modernizacji istniejących przepraw mostowych**. Podzielił się także przykładami ciekawych rozwiązań w obszarze rozwoju turystyki aktywnej, wśród których wymienił transgraniczne trasy rowerowe wraz z towarzyszącymi im wypożyczalniami rowerów. Podsumowując panel wskazano na sukcesy dotychczasowej współpracy transgranicznej między Polską a Słowacją oraz na bieżące wyzwania będące jednocześnie szansą dla dalszego rozwoju obszaru pogranicza.

Na IV Targach Wschodnich program reprezentował Regionalny Punkt Kontaktowy przy Podkarpackim Urzędzie Marszałkowskim. Obecny był także Euroregion Karpacki.

ALEKSANDRA GIERAT

Wspólny Sekretariat Techniczny Programu Interreg V-A Polska-Słowacja 2014–2020

XIII Forum Europa-Ukraina w Jasionce

W dniach 4–5 lutego przedstawiciele Programu PL-BY-UA aktywnie uczestniczyli w XIII Forum Europa-Ukraina – jednym z najważniejszych wydarzeń międzynarodowych, poświęconych stosunkom pomiędzy Ukrainą a Unią Europejską.

Forum odbywa się od 2007 roku w Polsce i przyciąga tysiące gości z wielu krajów. W ramach przedsięwzięcia zorganizowano panel dyskusyjny pt. „Rola Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina w rozwoju Europy Środkowo-Wschodniej”, którego moderatorem był Andrzej Słodki, kierownik Wspólnego Sekretariatu Technicznego.

Panel dyskusyjny rozpoczął się prezentacją aktualnego stanu wdrażania programu. W ramach obecnej, trzeciej edycji (2014–2020) program ponownie wsparł rozwój gospodarczy i społeczny obszarów przygranicznych trzech zaangażowanych krajów, udzielając dotacji m.in. na infrastrukturę, opiekę zdrowotną, ratownictwo, turystykę, dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze. „Program jest bardzo znamienitym i ważnym narzędziem,

które w wymiarze regionalnym rozwija relacje Unia Europejska-Ukraina poprzez wspieranie różnych przedsięwzięć. Jest największym programem transgranicznym na granicach lądowych Unii Europejskiej” – podkreślał Andrzej Słodki.

Drugą część panelu poświęcono przyszłości programu. Co zrobić, by granica między Polską a Ukrainą i Białorusią nie stała się „żelazną kurtyną”, tylko źródłem „bogactwa w różnorodności”, miejscem intensywnej wymiany gospodarczej i międzyludzkiej? Jakie wyzwania stoją przed programem w kontekście globalnych zagrożeń klimatycznych i środowiskowych? Na tak postawione główne pytania próbowali odpowiedzieć paneliści. „Ja postawiłbym akcent na projekty nie z dużych miast – nie ze Lwowa, nie z Lublina. Miasta mają swoje mechanizmy finansowania, mają swoje pieniądze, mogą odnawiać pamiątki wspólnej kultury. Priorytetowo potraktowałbym przygraniczne gminy, przygraniczne powiaty i stricte linię graniczną” – polemizował prof. Bohdan Hud z Uniwersytetu Lwowskiego. Dyrektor Centrum Projektów Europejskich dr Leszek Buller zaznaczył, że ważne jest, abyśmy wsłuchiwali się w to, co jest najbardziej potrzebne

w tych małych ojczyznach, regionach, euroregionach i dobrze wpisali to w program na nową perspektywę 2021–2027.

W tej interesującej dyskusji uczestniczyli również: Olga Shvovak, dyrektor Wołyńskiego Regionalnego Funduszu Wspierania Przedsiębiorczości, koordynator projektów transgranicznych dofinansowanych w trzech edycjach programu Polska-Białoruś-Ukraina oraz Tadeusz Grabowski, zastępca dyrektora Roztoczańskiego Parku Narodowego.

Zorganizowanemu w Jasionce k. Rzeszowa forum towarzyszyły IV Targi Wschodnie. Uczestnicy obu wydarzeń mieli okazję odwiedzić stoisko promocyjne programu, gdzie każdy mógł uzyskać informację o jego projektach i zasadach, otrzymać pamiątkowy kalendarz na rok 2020 i, jak co roku, skosztować smacznej kawy. Szacuje się, że tegoroczna edycja przyciągnęła około 1000 gości i panelistów z 31 krajów.

ALICJA WOSIK-MAJEWSKA
Oddział Programu PL-BY-UA w Rzeszowie

Udział CPE	Wydarzenie	Data	Miejsce
Interreg Polska-Słowacja	Narciarski Rajd Chłopski	20–23.02.2020	Rajcza
Program Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina	Konferencja Europa Karpat	22–23.02.2020	Przemyśl/Krasiczyn
Programy Współpracy Transgranicznej: Polska-Białoruś-Ukraina; Polska-Rosja; Centralny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich	VI Europejski Kongres Samorządów	2–3.04.2020	Karpacz
Program Współpracy Transgranicznej Polska-Rosja	Obchody Światowego Dnia Ziemi	22.04.2020	województwo warmińsko-mazurskie, pomorskie i podlaskie, Obwód Kaliningradzki
Interreg Polska-Saksonia	Konferencja naukowa „Poland and Germany in the European Union. The multi-dimensional dynamics of bilateral relations”	23–24.04.2020	Wrocław
Program Współpracy Transgranicznej Polska-Rosja	Transgraniczny rajd rowerowy „Polska-Rosja” z okazji Dnia Europy	6–8.05.2020	województwo warmińsko-mazurskie, podlaskie, Kaliningrad (Gołdap-Gusiew)
Interreg Południowy Bałtyk	Europe Day	9.05.2020	Polska, Litwa, Niemcy, Dania i Szwecja
Centralny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich	Dni Otwarte Funduszy Europejskich	8–10.05.2020	Warszawa
Interreg Południowy Bałtyk	European Maritime Day	14–15.05.2020	Cork, Ireland
Interreg Polska-Słowacja	Rajd Rowerowy	6–7.06.2020	Małopolska (Dębno, Nowy Targ, Szczawnica) oraz Kraj Preszowski (Czerwony Klasztor, Tatrzańska Kotlina, Kieżmark)
Program Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina	Wschód kultury	25–28.06.2020	Rzeszów, Lublin
Program Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina	5. Forum Rozwoju Lokalnego	czerwiec 2020	Truskawiec, Ukraina
Program Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina	Międzynarodowe Forum „Via Carpathia”	czerwiec 2020	Ivano-Frankivsk, Ukraina

Wszelkie informacje dostępne będą na stronie internetowej: <https://www.cpe.gov.pl/>

RODO w pytaniach – kontynuacja...

Rozmowa z **Grzegorzem Abgarowiczem** – inspektorem ochrony danych w Centrum Projektów Europejskich, trenerem kursów dla inspektorów ochrony danych, ekspertem w dziedzinie bezpieczeństwa organizacji (w tym bezpieczeństwa informacji, zarządzania ryzykiem i ciągłością działania), autorem licznych publikacji w tym zakresie oraz pracownikiem naukowo-dydaktycznym Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

Do tej pory rozmawialiśmy o tym, czym są dane osobowe, na czym polega ich przetwarzanie i jakie zadania w związku z tym ciążą na administratorze. A czy RODO ma wpływ na nasze codzienne życie?

Uważam, że zmiany w przepisach unijnych regulujących ochronę danych osobowych w znacznej mierze wynikały właśnie z potrzeby zwiększenia ochrony praw podmiotów danych i zagwarantowania im prawa do prywatności. Rozwój nowych technologii komunikacyjnych, przetwarzanie danych w chmurze czy big data zwiększyły nie tylko dostępność danych, ale także doprowadziły do sytuacji, w której stały się one dochodowym towarem. W tej nowej rzeczywistości zapisy dyrektywy z 1995 roku, mające zabezpieczać prawa podmiotu danych, okazały się nieskuteczne.

Kim jest podmiot danych?

Podmiot danych to każdy z nas. Tak RODO określa osobę, do której należą dane osobowe.

Co zatem zapewnia RODO każdemu z nas?

Z perspektywy półtorarocznego okresu obowiązywania rozporządzenia okazuje się, że już samo zwiększenie kar dla nieuczciwych administratorów przyczyniło się do poprawy naszego bezpieczeństwa. Kary stały się realnym narzędziem w walce z tymi, którzy dotąd lekceważyli nasze prawa. Ponadto RODO pozwala nam decydować o losie naszych danych, o tym kto je może przetwarzać czy komu je przekazywać. Ostatnia kwestia wiąże się z możliwością dochodzenia swoich praw w sytuacji, gdy ktoś niewłaściwie postępuje z naszymi danymi. Zapisy RODO wskazują również, że osoby, których dane zostały naruszone,

mogą się domagać od administratora odszkodowania. Decyzję o jego zasadności i wysokości odszkodowania podejmują sądy okręgowe.

W jaki sposób RODO definiuje nasze prawa?

Pierwsze prawo dotyczy dostępu do swoich danych. Częściowo jest ono zapisane w omawianym już wcześniej obowiązku informacyjnym. Mówiąc wprost: mamy prawo wiedzieć, jakie nasze dane administrator przetwarza, w jakim celu, komu je przekazuje i jak długo zamierza je zachowywać. A co najważniejsze – mamy prawo otrzymania kopii tych danych.

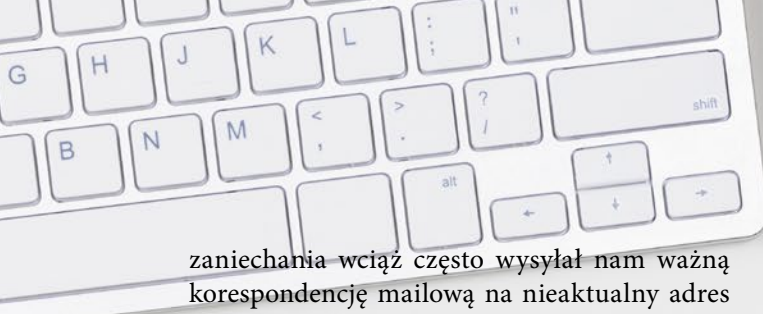
Ale jeśli przekazujemy administratorowi swoje dane, to przecież wiemy, czym on dysponuje...?

Tak, ale nie zawsze. W niektórych przypadkach nie jest to tak oczywiste. Proszę sobie wyobrazić, że idziemy na rozmowę w sprawie pracy, podczas której pracownicy firmy sporządzają notatkę zawierającą opinię na nasz temat. Niewątpliwie zawiera ona nasze dane osobowe, więc możemy – powołując się na RODO – otrzymać jej kopię.

Przysługuje nam także prawo do sprostowania danych osobowych. Jeśli okaże się, że dane, które zgromadził na nasz temat administrator, są nieprawdziwe (na przykład zmieniliśmy adres zamieszkania, e-mail lub numer telefonu), to mamy prawo zażądać poprawienia ich.

W jakim zakresie to prawo poprawia naszą sytuację? Przecież administratorowi powinno zależeć na tym, aby posiadać nasze poprawne dane?

To prawda. Ale zdarzały się w przeszłości sytuacje, że administrator z powodu bałaganu lub

zaniechania wciąż często wysyłał nam ważną korespondencję mailową na nieaktualny adres albo, co dużo gorsze, podejmował na podstawie tych danych wiążące nas decyzje.

Czy mając prawo do żądania usunięcia przez administratora naszych danych osobowych, zawsze możemy z niego skorzystać?

Nie zawsze. Gdyby prawo to było realizowane bezwzględnie, moglibyśmy żądać na przykład od banku, aby zapomniał o nas i o naszym kredycie. Z tego prawa możemy skorzystać tylko w kilku przypadkach. Dzieje się tak wtedy, gdy administrator nie może przetwarzać naszych danych, ponieważ nie ma podstawy prawnej pozwalającej mu na to albo cel, w którym zostały one zebrane, został usunięty lub kiedy cofnęliśmy zgodę na ich przetwarzanie czy też zgłosiliśmy sprzeciw. Nie dotyczy to natomiast sytuacji, kiedy na przykład nasze dane osobowe są przetwarzane w celach profilaktyki zdrowotnej, korzystania z prawa do wolności wypowiedzi lub archiwalnych w interesie publicznym, ani gdy są niezbędne do ustalenia, obrony lub dochodzenia roszczeń oraz wywiązania się z prawnego obowiązku wymagającego przetwarzania.

Proszę wyjaśnić, czym jest prawo do ograniczenia przetwarzania danych? W jakich przypadkach możemy z niego skorzystać?

Wyjaśnię na przykładzie. Administrator nie potrzebuje już naszych danych, ale są one nam potrzebne do ustalenia, dochodzenia lub obrony roszczeń. W takiej sytuacji mamy prawo zażądać, aby wciąż je przechowywał, ale z nich nie korzystał. Albo... gdy otrzymujemy od administratora newsletter lub przypomina nam on o kolejnej wizycie lekarskiej (wykorzystując posiadane nasze dane), ale chcemy, aby przez jakiś czas tego nie robił – bo wyjeżdżamy. Najczęściej jest to zatem możliwość czasowego zawieszenia w stosunku do nas realizowanych przez administratora celów.

Warte zapamiętania. Czy to wyczerpuje katalog naszych praw związanych z danymi osobowymi?

Nie. Mamy jeszcze prawo do przeniesienia naszych danych od jednego do drugiego administratora. To ciekawe i też warte zapamiętania. Wyobraźmy sobie, że mamy dobrą historię kredytową i bank chętnie udzieli nam pożyczki, ale chcemy skorzystać z usług innego banku, który nie wie

o naszych zarobkach czy terminowo spłacanych poprzednich kredytach. Wtedy możemy zażądać, aby bank, który ma o nas informacje, przekazał nasze dane osobowe, w tym naszą historię kredytową, innemu wskazanemu przez nas podmiotowi. Ogólna zasada mówi, że dane przetwarzane w systemach IT, na podstawie umowy lub zgody, mogą być przekazywane zgodnie z tym prawem. Kolejne prawo to prawo do zgłoszenia sprzeciwu. Co ważne i warte zapamiętania – zawsze możemy zgłosić sprzeciw wobec przetwarzania, jeśli podstawą prawną przetwarzania danych jest uzasadniony interes administratora.

Na czym polega uzasadniony interes administratora?

Jest nim na przykład marketing bezpośredni. Te nękające nas telefony, gdy ktoś próbuje sprzedać nam wycieczkę życia lub zaprosić na darmowe badania... Pamiętajmy także o przysługującym nam prawie do wycofania zgody w każdym momencie i prawie do decyzji ludzkiej. Brzmi nieco enigmatycznie, ale... wielu administratorów, w tym banki czy ubezpieczyciele, podejmuje decyzje na podstawie algorytmu. Decyzje tak naprawdę podejmuje zatem program komputerowy. Powinniśmy wiedzieć, kiedy takie działanie ma miejsce. RODO zobowiązuje administratora do powiadomienia nas o tym w klauzuli informacyjnej. W takich sytuacjach zawsze mamy prawo zażądać, aby decyzję podjął człowiek.

Nie mamy pewności jednak czy w takich sytuacjach człowiek podejmie inną decyzję?

Oczywiście. Niemniej warto, zwracając się z takim żądaniem, dostarczyć dodatkowych informacji, które uzasadniają nasz wniosek. Algorytm bierze pod uwagę tylko dane, które jego autor uważał za istotne. Często okazuje się, że przekazywane informacje nie zostały „zaszyte” w algorytmie, a przemawiają one na naszą korzyść.

Co by Pan chciał przekazać naszym czytelnikom podsumowując nasz cykl związany z RODO?

Myślę, że w obszarze RODO najważniejsze są dwie kwestie: dbajcie Państwo o swoją prywatność, czyli chrońcie swoje dane oraz świadomie korzystajcie z posiadanych praw!

ALEKSANDRA OBARSKA
Wydział Informacji Funduszy Europejskich
Centrum Projektów Europejskich

Punkty Informacyjne Funduszy Europejskich

Usługi PIFE

**Diagnoza
pomysłu**

**Wskazanie źródeł
wsparcia z FE**

**Konsultacje na etapie
przygotowania wniosku**

**Konsultacje na etapie
realizacji projektu**

**Szkolenia
na temat FE**

**Spotkania
informacyjne**

73

**punkty
informacyjne**

308 657

**konsultacji
w 2019 roku**

Centralny Punkt Informacyjny (Warszawa)

Główne Punkty Informacyjne

(Białystok, Bydgoszcz, Gdańsk, Katowice, Kielce, Kraków,
Lublin, Łódź, Olsztyn, Opole, Poznań, Rzeszów, Szczecin,
Toruń, Warszawa, Wrocław, Zielona Góra)

Lokalne oraz Mobilne Punkty Informacyjne (w całej Polsce)

Konsultacje

telefoniczne

e-mailowe

pisemne

bezpośrednie

Zapytaj

o Fundusze Europejskie

Znajdź najbliższy
Punkt Informacyjny na

www.FunduszeEuropejskie.gov.pl/punkty

Bezpłatne konsultacje

Konsultacje indywidualne u klienta
(po uzgodnieniu z PIFE)

w Centrum

„w Centrum – Magazyn Projektów Europejskich” to kwartalnik wydawany przez jednostkę budżetową Centrum Projektów Europejskich w celu popularyzacji wiedzy o Funduszach Europejskich (FE) oraz o projektach współfinansowanych ze środków unijnych. Intencją wydawcy jest integrowanie wiedzy o dostępnych FE, które leżą w gestii różnych instytucji i dostarczanie kompleksowych informacji potencjalnym wnioskodawcom oraz innym odbiorcom.

Redakcja

Hubert Komorowski, Magdalena Majewska, Aleksandra Obarska, Andrzej Słodki, Agnieszka Wojda, Centralny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich.

Redakcja współpracuje także z autorami zewnętrznymi.

Zapraszamy do zgłaszania propozycji tematów, które Państwa zdaniem warto opisać szczegółowo w kolejnych wydaniach magazynu.

Kontakt

redakcja@cpe.gov.pl
Centrum Projektów Europejskich
ul. Domaniewska 39a
02-672 Warszawa
www.cpe.gov.pl
www.FunduszeEuropejskie.gov.pl

Publikacja współfinansowana jest ze środków Funduszu Spójności z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014–2020.

Informacje podawane w magazynie „w Centrum” nie stanowią oficjalnego stanowiska Instytucji Zarządzających, Pośredniczących i Wdrażających poszczególne Programy Operacyjne i nie mogą stanowić podstawy do formułowania jakichkolwiek roszczeń. Nie stanowią także oferty w rozumieniu prawa polskiego. Redakcja „w Centrum” nie odpowiada za błędną interpretację udzielonych informacji, ani za skutki czynności podjętych na ich podstawie.

Egzemplarz bezpłatny
Nakład: 2500 egz.

Projekt okładki

Tomasz Stefaniak z wykorzystaniem ilustracji od Julos i NeydtStock (depositphotos)

Opracowanie graficzne i skład

Tomasz Stefaniak

Druk

ZAPOL Sobczyk Spółka Jawna
al. Piastów 42, 71-062 Szczecin
tel. +48 91 435 19 00,
www.zapol.com.pl

CENTRUM PROJEKTÓW
EUROPEJSKICH

www.FunduszeEuropejskie.gov.pl

**Punkt
Informacyjny**
Fundusze Europejskie

**Rzeczpospolita
Polska**

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

